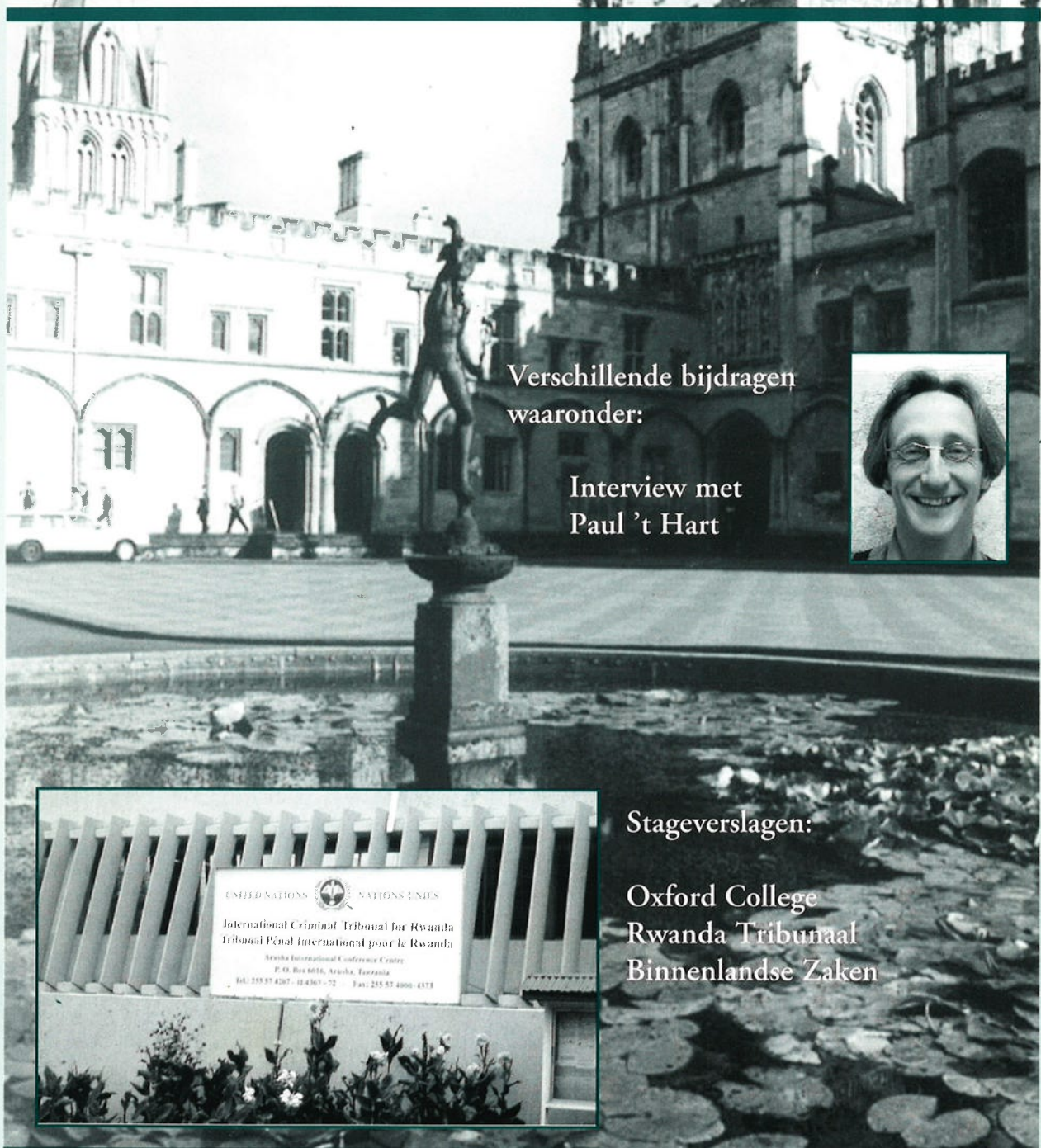

Bestuurskundige Berichten

Verschillende bijdragen
waaronder:

Interview met
Paul 't Hart

Stageverslagen:

Oxford College
Rwanda Tribunaal
Binnenlandse Zaken

Magazine van de Bestuurskundige
Interfacultaire vereniging Leiden
Januari 2002
Jaargang 17, nummer 1

Voorwoord

Beste lezers,

Waar blijft die BB nou toch? Ja, die vraag is de Commissie BB verscheidene malen gesteld. En gelijk hebben deze oplettende mensen. Echter het maken van een blad als de BB behelst een proces wat vele, op het laatste moment zichtbare obstakels bevat. Je kan nog zo goed ingewerkt worden, het blijft een complex traject wat je echt een keer volledig moet hebben doorlopen voordat je de BB binnen een acceptabele termijn kan produceren. Echter, hij ligt er nu en het is niet onze bedoeling van dit voorwoord een excuusbrief te maken.

Deze BB bevat ingezonden artikelen met verschillende thema's. Zo kunt u de ervaringen lezen van studenten Bestuurskunde die in binnen- en buitenland stages hebben gelopen. In deze editie zijn stageverslagen te lezen betreffende Oxford, het Rwanda Tribunaal en Binnenlandse Zaken.

Tevens kunt u iets te weten komen over de samenhang binnen departementen bij de overheid in een aan Organisatie & Management gerelateerd artikel. Naast de wetenschappelijk gefundeerde artikelen zijn er meer subjectief geladen artikelen te lezen in de vorm van een opinie-artikel over supermachten en individualiteit en een column over veiligheid.

Als klap op de vuurpijl is in deze BB een interview te lezen met Professor Doctor Paul 't Hart, die een boekje open doet over het academische onderwijs en het leven als hoogleraar.

Achterin deze editie is er nog een mooie collage te bewonderen van enkele activiteiten die de B.I.L. de afgelopen periode heeft georganiseerd.

Samenvattend zijn wij van mening u een interessante samenstelling van artikelen te kunnen aanbieden in deze editie van ons verenigingsblad.

Wij wensen u nog veel leesplezier!

De redactie van de Bestuurskundige Berichten

Colofon

Hoofdredacteur:
Eberly Haalboom

Redactie:
Roelof Davids
Reinoud Nuijten
Leonique van Tol
Marc Verhaar

Free-lance:
Liesbeth Augustijn
Sander Dekker
Martijn Groenleer
Evelien Henstra
Lennart de Jong
Haroon Sheikh
Joris Stok

Redactieadres:
Bestuurskundige Berichten, p/a B.I.L.
Postbus 9555
2300 Leiden
telefoon: 071-5273696
fax: 071-5273979
bil@fsw.leidenuniv.nl

Website:
<http://www.fsw.leidenuniv.nl/bil>

Redactieraad:
dr. F.M. van der Meer
dr. M.R. Rutgers

Druk: Drukkerij Faculteit der Sociale Wetenschappen

ISSN: 0920-5772
Copyright: 2002 B.I.L.

Bestuurskundige Berichten is een uitgave van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden (B.I.L.) en verschijnt viermaal per jaar. Het is niet toegestaan zonder toestemming van de redactie op enigerlei wijze het geheel of delen van dit nummer te reproduceren. Waar redacteurs op persoonlijke titel hun mening geven is dit niet noodzakelijkerwijs die van de gehele redactie.

Abonnement: Leden van de B.I.L. ontvangen Bestuurskundige Berichten gratis thuis. Voor niet leden kost een abonnement fl. 25,- per jaar. Dit dient te worden voldaan op bankrekening 56.65.22.357 t.n.v. de B.I.L. Leiden o.v.v. abonnement B.B. of op giro 9200 van de ABN-Amro Leiden o.v.v. B.I.L. rekeningnummer 56.65.22.357; abonnement B.B.

Kopij voor de redactie: Via e-mail (bil@fsw.leidenuniv.nl) of op diskette in Word formaat.

Advertenties:
Marijke Schippers, 06-28769000

Veel plezier

't Is leuk werken bij ons, al zeggen we het zelf. Wat wil je, ons vakgebied – informatiemanagement – is danig in ontwikkeling. Denk alleen maar aan de verdergaande digitalisering en het groeiend aantal organisaties dat het nut inziet van informatiemanagement. Het gevolg: meer werk en dus behoefte aan nieuwe collega's. Voor wie we trouwens de prachtigste opleidingsplannen en volop doorgroeimogelijkheden in petto hebben. Heb jij 'iets' met informatiemanagement en wil je weten hoe wij met sollicitanten omgaan? Kijk op www.doxis.nl of bel 070 3177172.

HBO-ers

Academici

www.doxis.nl

DOXIS
INFORMATIEMANAGERS

* Bestuurspraat	3
* Stageverslag	
- Zomer van het Recht: Verslag van een stage bij het Rwanda Tribunaal - <i>Martijn Groenleer</i>	4
* Interview	
- Interview met Professor Doctor Paul 't Hart: "If you can't do it, teach it" - <i>Evelien Henstra en Lennart de Jong</i>	6
* Stageverslag	
- Een terugblik op Oxford - <i>Sander Dekker</i>	9
* Column	
- Nieuwe veiligheid? - <i>Marc Verhaar</i>	11
* Agenda	12
* Organisatie & Management	
- "Meer samenhang; een nieuwe missie?" - <i>Joris Stok</i>	13
* Opinie	
- Big Brother is watching you en de teloorgang van de individualiteit - <i>Haroon Sheikh</i>	17
* Stageverslag	
- Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties - <i>Liesbeth Augustijn</i>	19
* Advertentie	22
* Algemeen	
- Fotocollage	23
* TUB	24

Waarde leden,

Terwijl het nieuwe jaar begonnen is, de sneeuw af en toe neerdaalt op de straten van Leiden, de temperatuur steeds vaker het nulpunt bereikt, nadat de oudejaarsconferenties van Youp van 't Hek, Lebbis en Jansen, Freek de Jonge op de televisie te zien zijn geweest en de verschrikkelijke finale van Big Brother werd overschaduwd door een nog erger optreden van Patty Brard, blik iedereen een beetje terug, terug op een bewogen jaar.

De NOS, het RTLnieuws, Hart van Nederland, Netwerk, iedereen kijkt terug naar het jaar 2001. Het jaar van de nieuwjaarsbrand in Volendam, van de MKZ-crisis in Nederland, van de terroristische aanslagen van 11 september in New York en Washington, de voorbereidingen op de EURO, de uitschakeling van Oranje, de verlovings tussen Willem-Alexander en Maxima, de arrestatie van Milosevic, het vertrek van Kok, massaontslagen bij KPN en de bouwfraude.

Ook voor de B.I.L. is het jaar 2001 een mooi en bewogen jaar geweest. Mooie activiteiten onder het vorige bestuur als de buitenlandse reizen naar Luxemburg en Istanbul, de lezing van Jaap de Hoop-Scheffer en de B.I.L.-bedrijvenborrels. Verder heeft de B.I.L. een imagooverandering ondergaan door de invoering van het nieuwe logo en de vernieuwing van de kaderposters. En ook mijn bestuur en bijbehorende commissies hebben in mijn ogen er aan meegeholpen dat 2001 een goed B.I.L.-jaar is geworden. De nieuwe bestuursstructuur begint de vruchten af te werpen en ook het bestuur raakt op elkaar ingespeeld. Vanaf de ALV van 26 september is dit bestuur direct aan de slag gegaan om de overgang zo geruisloos en goed mogelijk te laten verlopen. Enthousiaste eerstejaars hebben na een leuk eerstejaarsweekend direct aangegeven meer voor de B.I.L. te willen doen, ouderejaars zijn eveneens bereid gevonden hun tijd en inzet te willen geven aan onze studievereniging. Dit heeft geresulteerd in zo'n acht hardwerkende en goed lopende commissies.

De activiteiten die tot nog toe zijn georganiseerd zijn bestuurskundige relevant en interessant geweest. De excursie naar het Ministerie van Binnenlandse Zaken, de lezingen van Staatssecretaris De Vries (BZK) en Paul Rosenmöller in een vol Academiegebouw en de bedrijvenborrels van de Algemene Rekenkamer, CapGemini en DOX/S, zijn prima activiteiten geweest. Natuurlijk is ook de gezelligheid niet vergeten, ook hier is een belangrijke plaats weggelegd voor de borrels, alsook de excursie naar Heineken en het skiën in SnowWorld.

Naar buiten toe wordt het gezicht duidelijker en is de B.I.L. bepaald niet onbekend. De druk bezochte constitutieborrel was hier een eerste aanzet toe. Natuurlijk is dit bestuur flink vertegenwoordigd geweest op andere constitutieborrels. Zodoende zijn de B.I.L. en andere studie- en studentenverenigingen met elkaar in contact gekomen.

Er is inmiddels een overleg gaande tussen de L.V.V.S. Augustinus, de SPIL (politologie), de MFLS (geneeskunde), Labyrint (psychologie) en de ELSA (rechten) om een dialoog tussen studie- en studentenverenigingen te openen en om te bekijken of een gezamenlijke activiteit omtrent de verkiezingen kan worden georganiseerd. Ook binnen de FSW en het Landelijk Overlegorgaan Bestuurskunde blijft de B.I.L. aan het werk haar positie te verbeteren en waar nodig te stabiliseren.

Speciale aandacht verdiend ons 'visitekaartje', de geheel vernieuwde website van de B.I.L. (www.fsw.leidenuniv.nl/bil). Het belang van internet op onze samenleving is in 2001 zeer toegenomen en ook wij hebben dit geconstateerd, zodoende neemt de B.I.L.-site een bijzondere positie in binnen onze vereniging. Niet alleen voor sponsors en nieuwe leden is het een interessante en mooie site om te bezoeken, maar ook voor u, onze leden.

Terugkijken betekent natuurlijk ook vooruitkijken. Vooruitkijken naar het jaar 2002. Dit bestuur zal er alles aandoen om, uiteraard in samenwerking met de commissies, de B.I.L. klaar te stomen voor het nieuwe jaar en het nieuwe bestuursjaar. De komst en intrede van de Euro vergt veel (reken)werk, het organiseren van activiteiten is noodzakelijk en in volle gang, bedrijvenborrels moeten worden binnengehaald en de B.I.L. dient in september klaar te zijn voor de aankomende BA/MA-structuur. Alle leden dienen zich op de voor hem of haar gewenste manier op de B.I.L. kunnen beroepen.

Het bestuur en de commissies zullen u in het nieuwe jaar niet teleurstellen en doen waarvoor zij zijn benoemd en aangenomen: het voorzien in de behoefte van de leden.

Veel leesplezier en een geslaagd en voorBILdig jaar toegewenst!

René van Delft
Voorzitter

Zomer van het recht: Verslag van een stage bij het Rwanda Tribunaal

Martijn Groenleer

"Some of the most important work at the moment is being done by the International Criminal Tribunals for Rwanda and the former Yugoslavia. With recent convictions for genocide, rape, war crimes and crimes against humanity, we are witnessing important steps for accountability and against impunity."

(Toespraak door Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan tijdens de National Urban League Conference in Washington, D.C. op 30 juli 2001)

"Geen enkele president is nog veilig", kopte NRC Handelsblad op 9 april 2001, refererend aan het feit dat staatshoofden steeds vaker worden aangeklaagd omdat ze het tijdens hun bewind niet zo nauw namen met de rechten van de mens. Het dagelijkse nieuws deze zomer over voormalige politieke leiders die worden vervolgd wegens schending van de mensenrechten deed de Volkskrant op 13 juli 2001 zelfs schrijven dat deze zomer de "zomer van het recht" was. En inderdaad, wie had tien jaar geleden kunnen denken dat voormalige staatshoofden als Pinochet en Milosevic en zelfs zittende presidenten als Kagame van Rwanda, zouden worden aangeklaagd en/of gearresteerd?

Het is nu algemeen aanvaard dat sommige problemen de soevereiniteit van natiestaten te boven gaan en alleen door supranationale instituties kunnen worden opgelost. Schending van de mensenrechten is een dergelijk probleem. Wereldwijd is er de afgelopen decennia en met name in de laatste 10 jaar een consensus ontstaan over het feit dat personen verantwoordelijk voor schending van de mensenrechten zich niet langer aan vervolging kunnen onttrekken door zich te beroepen op het principe van nationale soevereiniteit. Dit heeft gere-

sulteerd in de oprichting van supranationale instituties als het International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (ICTY), het International Criminal Tribunal for Rwanda (ICTR), en recentelijk, het International Criminal Court (ICC).

Stage en onderzoek

Reeds bij aanvang van mijn studie aan de Universiteit Leiden ging mijn aandacht vooral uit naar bestuur en beleid op internationaal niveau. Gedurende mijn studie ben ik mij verder gaan verdiepen in internationale organisaties en internationaal recht, in het bijzonder in de mondiale bescherming van de mensenrechten en de daarbij betrokken internationale instituties. Mijn interesse ging in dat kader vooral uit naar de genocide in Rwanda in 1994 en de rol van de internationale gemeenschap voor, tijdens en na de genocide. Bijna een jaar geleden ontstond bij mij daarom de gedachte om stage te lopen en onderzoek te doen bij het Rwanda Tribunaal. Op 30 maart van dit jaar, bijna vijf maanden na het versturen van mijn Internship Application form, vertrok ik aldus vanuit Leiden voor een stage van zes maanden bij het Rwanda Tribunaal. Het Rwanda Tribunaal, in het leven geroepen middels een Resolutie van de VN-

Veiligheidsraad en gevestigd in Arusha (Tanzania), vervolgt en berecht personen verantwoordelijk voor ernstige schendingen van het internationale humanitaire recht in Rwanda en Rwandese burgers verantwoordelijk voor dergelijke schendingen begaan in buurlanden van Rwanda in de periode van 1 januari 1994 tot 31 december 1994. Door de creatie van het Rwanda Tribunaal werd het mogelijk om voor het eerst in de geschiedenis van Afrika hooggeplaatste politici, ambtenaren en militairen ter verantwoording te roepen voor massale schendingen van de mensenrechten begaan onder hun verantwoordelijkheid.

Mijn zes maanden bij het Rwanda Tribunaal waren bijzonder uitdagend en uitermate interessant, zowel vanuit een professioneel en intellectueel perspectief, als vanuit een persoonlijk perspectief. Zo assisteerde ik de Legal Officers van het Tribunaal bij het draften van juridische documenten in het Engels en in het Frans, nam ik deel aan de beraadslagingen met de Judges, woonde ik verschillende reguliere court sessions en pre-trial en status conferences bij, deelde ik mijn werkkamer met interns uit onder meer Zweden, Duitsland, Italië, Canada, Duitsland, Australië, Sierra Leone, Ke-

nia en Tanzania en was ik naar goede Leidsche traditie voor bijna vijf maanden President van de ICTR interns organisatie. Mijn stage bij het Rwanda Tribunaal was tegelijkertijd niet altijd eenvoudig. Gebrekkige communicatie, slechte organisatie en onnodig lange en ingewikkelde procedures zorgden niet zelden voor frustraties en moedeloosheid bij mij, andere interns en ICTR medewerkers.

Door mijn stage had ik de unieke mogelijkheid om het Rwanda Tribunaal van "binnenuit" meemaken. Zo was ik in de gelegenheid om een schat aan empirische gegevens te verzamelen voor mijn

onderzoek naar het Rwanda Tribunaal als internationale institutie. Eens te meer werd mij duidelijk dat zonder daadwerkelijk voor enige tijd deel uit te hebben gemaakt van een, in mijn geval internationale, organisatie, het onmogelijk is om te begrijpen hoe een dergelijke organisatie functioneert. Of helaas, in het geval van het Rwanda Tribunaal, ook maar al te vaak disfunctioneert. De inefficiëntie en ineffectiviteit in het Rwanda Tribunaal ten toon gespreid blijven, zeker vanuit een bestuurskundige oogpunt, onbegrijpelijk.

Tot slot

Desalniettemin, kan ik met stellige over-

tuiging zeggen dat mijn stage en onderzoek bij het Rwanda Tribunaal een onvergetelijke en onmisbare ervaring waren. Een absolute aanrader dus als je geïnteresseerd bent in internationale organisaties, internationaal recht en Rwanda. Een verblijf van zes maanden in het buitenland smaakte voor mij echter naar meer. Op het moment van schrijven bevind ik me daarom in een zolderkamer in Parijs alwaar ik vrijwel direct na mijn verblijf in Arusha ben gaan studeren aan het Institute d'Etudes Politiques, oftewel Sciences Po. Deze zomer blijft voor mij evenwel zonder enige twijfel de zomer van het recht.

Martijn Groenleer is student Bestuurskunde en Internationaal Recht aan de Universiteit Leiden en was van maart tot en met september 2001 stagiair bij het Rwanda Tribunaal. Hij studeert op dit moment aan het Institute d'Etudes Politiques in Parijs.

Contact: martijngroenleer@hotmail.com

International Criminal Tribunal for Rwanda
Tribunal Pénal International pour le Rwanda

Literatuur suggesties:

Desforges, A., *Leave none to tell the story: genocide in Rwanda*, New York, London, Paris: Human Rights Watch, International Federation of Human Rights, 1999.

Gourevitch, P., *We would like to inform you that tomorrow we will be killed with our families*, [uitgever, plaats, jaartal].

Morris, V., and M. Scharf, *The International Criminal Tribunal for Rwanda*, [uitgever, plaats, jaartal].

Prunier, G., *The Rwanda Crisis*: [ondertitel], [uitgever, plaats, jaartal].

Interview

Interview met Professor Doctor Paul 't Hart:

"If you can't do it, teach it!"

Evelien Henstra en Lennart de Jong

Op het gebied van Bestuurskundig onderzoek is Paul 't Hart al enkele jaren toonaangevend. Hij doet veel onderzoek naar de betekenis van leiderschap binnen het Openbaar Bestuur en samen met professor Rosenthal stond hij aan de wieg van het Crisis Onderzoek Team. Ook op onderwijsgebied wordt hij geroemd om zijn vaardigheden. Studenten zijn vaak laaiend enthousiast over zijn colleges en zijn begeleiding bij scripties en papers.

Wanneer hij na zijn oratie in 1999 voorzitter wordt van het departement Bestuurskunde aan onze Universiteit, zijn velen vol verwachtingen. Begin dit jaar heeft Paul 't Hart echter zijn taken als departementsvoorzitter neergelegd en heeft hij zijn fulltime aanstelling als hoogleraar teruggebracht tot 1,5 dag per week. Wat heeft hem bewogen tot deze ingrijpende beslissingen? In het interview dat de Bestuurskundige Berichten voor de zomer met Paul 't Hart had, probeerden we hier achter te komen. Daarnaast spraken we met hem over de Leidse professorencultuur, zijn eigen "leiderschap" en de toekomst van Bestuurskunde als wetenschap.

Glitter en Glamour

Paul 't Hart is op zeer jonge leeftijd professor geworden; hij was 35 jaar. Hoe is het eigenlijk om in Leiden professor te zijn? "Misschien dat ik voor het vakgebied Bestuurskunde relatief jong professor ben geworden, maar voor andere vakgebieden is het gebruikelijker dat wetenschappers op jonge leeftijd professor worden. Bij de Bètawetenschappen is het bijvoorbeeld zo, dat mensen op intellectueel gebied pieken als ze eind twintig of begin dertig zijn. Wanneer het dan niet gebeurt, zal het ook niet meer gebeuren, omdat je hersencapaciteit dan

gewoon afneemt. Bij dergelijke vakgebieden zijn er dus ook veel jonge hoogleraren. Tegenwoordig zie je trouwens ook binnen andere vakgebieden een verjonging plaatsvinden. Voor mijn eigen gevoel veranderde er trouwens niet zo veel toen ik hoogleraar werd. Wat wel sterk verandert, is het aanzien dat je geniet, zeker ten opzichte van mensen buiten de universiteit. De dingen die je zegt worden dan opeens veel zwaarder gewogen, de pers weet je te vinden en je krijgt uitnodigingen voor van alles en nog wat. Kortom: de zichtbaarheid neemt toe. Eigenlijk is het misschien niet altijd even terecht dat er zoveel gewicht wordt toegekend aan uitspraken van een professor, want als onderzoeker zonder aanstelling als hoogleraar kun je wellicht even zinnige uitspraken doen. Als hoogleraar krijg je daarnaast een groot pakket aan taken erbij, zoals bijvoorbeeld managementzaken en personeelsbeleid. Zeker bij een dergelijk ondernemende en middelgrote vakgroep als Bestuurskunde zijn er best zware managementtaken. Het 'glitter en glamour'-beeld dat veel mensen hebben van een hoogleraar moet behoorlijk worden gerelativeerd. Wat trouwens wel goed in dat verouderde beeld past, is een bepaald 'esprit des corps', wat vooral onder Leidse

hoogleraren behoorlijk aanwezig is. Zo is er in Leiden een vereniging van hoogleraren, waar ik geen lid van ben. Daar aan gekoppeld is er zelfs een vereniging voor de echtgenotes van hoogleraren! Vraag me vooral niet hoe ze rekening houden met vrouwelijke hoogleraren en ongetrouwde hoogleraren, want dat zou ik dus echt niet weten."

Voordat de lezers van dit blad nu meteen alle wetenschappelijke ambities over boord zetten, Paul 't Hart ziet wel degelijk ook een aantal voordelen aan het hoogleraarschap. "Als hoogleraar krijg je de kans om je eigen omgeving te creëren en geld te verwerven voor onderzoeksprojecten op een wetenschappelijk gebied dat jezelf belangrijk en interessant vindt. Als hoogleraar is het makkelijker om eigen ideeën door te voeren in concrete onderzoeksprogramma's. Je kunt een groep van onderzoekers vormen, die meewerken aan een project. Want ook als professor kun je niet alles alleen doen. Je kunt leiding geven aan een groep en deze enthousiasmeren om jouw richting te volgen binnen bepaalde onderzoeksgebieden".

Leiderschap

Professor 't Hart doet veel onderzoek naar de betekenis van leiderschap. De

Interview

afgelopen jaren heeft hij ook zelf aan den lijve kunnen ervaren hoe het is om een 'leider' te zijn, namelijk als departementsbestuurder. Hoe is hem dat befallen? "Het was wel even wennen in het begin, want je wordt op zo'n moment eigenlijk de baas van mensen met wie je al jaren op gelijkwaardige basis hebt gewerkt. Die mensen gaan zich op zo'n moment ook anders gedragen, want ze zien je niet meer als collega en één van hen. Wat dat betreft kun je makkelijker een leidinggevende positie vervullen in een nieuwe omgeving. Ik mag dan veel over leiderschap hebben gelezen en er onderzoek naar hebben gedaan, soms viel het me best zwaar. Ik dacht dan ook regelmatig: If you can't do it, teach it!"

Binnen het Bestuurskundig onderzoek in Nederland neemt Paul 't Hart een herkenbare positie in. "Dat is wel heel leuk, want binnen die wetenschappelijke wereld gaat het bij waardering toch wel om de inhoud, dus dat geeft veel voldoening. Echter, gezag stelt tegenwoordig steeds minder voor. Autoriteit met een grote A is echt verleden tijd. Je bent nu zo goed als het laatste boek of artikel dat je hebt geschreven. Wat dat betreft gaat de academische wereld steeds meer lijken op de wereld van de professionele sporters. Ook die worden het ene moment geprezen voor hun prestaties maar kunnen een dag daarna weer keihard worden afgevalen".

Als departementsvoorzitter is 't Hart eerder teruggetreden dan gebruikelijk is. Ook heeft hij zijn aanstelling als professor aan het departement sterk teruggebracht. In ons gesprek zette hij zijn beweegredenen uiteen. "Inmiddels ben ik hier al bijna 15 jaar werkzaam en er zijn mensen, die heel lang naar tevredenheid dezelfde baan kunnen uitoefenen, maar ik wordt dan altijd een beetje onrustig en dan ben ik op zoek naar een nieuwe uitdaging. Dat komt vooral door het reizen. Ik heb veel gereisd in de afgelopen jaren en daardoor is mijn kijk op het leven wel heel erg veranderd. Zeker wat betreft de verhouding tussen werk en privé. Hieruit komt de wens voort om een tijdje niet in Nederland te zijn. Die

wens heeft nog geen concrete uitwerking gekregen, maar ik hoop ooit wel een tijdje in het buitenland werkzaam te kunnen zijn. Dat kan in een Westers land zijn, maar Latijns-Amerika spreekt me ook wel erg aan; zeker omdat daar ook echt iets te doen is door bijvoorbeeld toekomstige democratische elites te begeleiden. Maar de grootste kans bestaat, dat ik in Zweden terecht kom". In Zweden heeft Paul 't Hart inmiddels een part-time baan bij een onderzoeksinstituut dat te vergelijken is met het COT in ons land. Hij spreekt veelbewogen over de nieuwe uitdagingen daar. "Ja, in Zweden begeleid ik een groep enthousiaste jonge onderzoekers, daar heb ik veel plezier in. Vier keer per jaar zit ik voor een kortere periode in Zweden. Omdat ik dat al doe lijkt het me niet onwaarschijnlijk om me daar voor een langere periode te vestigen. Het klimaat houdt me echter nog een beetje tegen".

Het 'glitter en glamour'-beeld dat veel mensen hebben van een hoogleraar moet behoorlijk worden gerelativeerd

Wat veel studenten zich waarschijnlijk afvragen is of zij Paul 't Hart nog zullen zien tijdens hun studie. "Dat hoop ik wel, de komende tijd blijf ik voor 1,5 dag hier werkzaam. Dat wil zeggen, dat ik in ieder geval promoties en scripties blijf begeleiden en af en toe gastcolleges ga geven. Het begeleiden van scripties er-vaar ik als zeer uitdagend en bevredigend werk. Bij het schrijven van scripties komt iedereen wel eens een crisis tegen en een afstudeertraject duurt ook altijd langer dan gepland, maar uiteindelijk staat iedereen toch weer in dat Academiegebouw. De meeste studenten zijn dan ook prima in staat hun scriptie te verdedigen. Ik vind het mooi om daar een bijdrage aan te kunnen leveren".

Naast deze toekomstplannen heeft Paul 't Hart nog een grote droom, het schrijven van boeken voor een groter publiek. "Het is een grote wens van mij om met een boek nu eens een wat breder publiek te trekken. Dan denk ik niet zozeer aan een boek in de categorie fictie, maar wel in de categorie non-fictie. Deze zomer wil ik dan ook besteden aan het schrijven van een boekje over het collectieve geheugen. Nu is het toch vaak zo, dat een boek waar je bijvoorbeeld een jaar mee bezig bent geweest, maar door een zeer kleine groep mensen gelezen wordt".

De toekomst van Bestuurskunde

Na ons inzicht te hebben gegeven in zijn persoonlijke toekomstplannen kwamen we aan het slot van ons gesprek terecht bij de toekomst van de opleiding Bestuurskunde in Leiden. De invoering van de Bachelor/Master-structuur speelt hierin natuurlijk een prominente rol. "Het BAMA-model lijkt me een werkbaar model. Het is bijvoorbeeld een groot voordeel voor mensen uit de praktijk. Deze mensen zijn nu verplicht om een volledige avondstudie te volgen, terwijl ze al heel veel voorkennis hebben en dat scheelt best wat. De master-opleiding is straks dus heel geschikt voor deze mensen. De concurrentie tussen universiteiten zal daarnaast veel groter worden, voornamelijk om scholieren die van het VWO komen naar de Bachelors te lokken. Bij Bestuurskunde is dat trouwens nog eens extra lastig omdat het een studie is die vaak moeilijk is uit te leggen aan scholieren, een referentiekader ontbreekt bij hen vaak nog. Zelfs studenten in de eerste jaren van hun studie hebben vaak moeite een goed beeld te krijgen van de praktijk van het Openbaar Bestuur. Ik ben dan ook een groot voorstander van de stage in de Bachelorfase en het liefst zo vroeg mogelijk in de studie".

In de oratie die Jouke de Vries dit voorjaar uitsprak uitte hij veel kritiek op de onderschikte rol die Politicologie is gaan spelen binnen de Bestuurskunde. Ook stelt hij dat bedrijfsmatig werken een veel te grote rol is gaan spelen binnen de Bestuurskunde. Hoe denkt Paul 't Hart hier eigenlijk over? "Als collega en docent waardeer ik Jouke de Vries zeer, maar wat dit betreft ben ik het inhoudelijk niet helemaal met hem eens.

Interview

Zijn kritiek wordt door meer mensen gedeeld, maar toch vind ik dat er binnen de Bestuurskunde veel wetenschappers zijn die juist wel veel oog hebben voor politieke processen. Voor een deel kan ik me trouwens inhoudelijk wel vinden in de argumentatie van Jouke, wat betreft het gevaar van verdere commercialisering. Bij iedere toepassingsgerichte wetenschap bestaat het gevaar om te dicht tegen de macht aan te kruipen. Dan krijg je het 'u-vraagwijd-draaien'-effect. Maar volgens mij wordt dit binnen Bestuurskunde voorkomen door de grote pluriformiteit binnen ons vakgebied. En het toepassingsgerichte onderzoek heeft wel het voordeel, dat je daardoor meer zicht krijgt op wat er werkelijk speelt binnen het vakgebied. Daardoor creëer je een betrokkenheid en dat is ook meteen het verschil met de Politicologen, die alles meer vanaf een afstand bekijken".

Eigenlijk is het misschien niet altijd even terecht dat er zoveel gewicht wordt toegekend aan uitspraken van een professor

Voor de toekomst ziet Paul 't Hart eigenlijk drie grote uitdagingen voor Bestuurskunde; de verdere volwassenwording van het vakgebied, de internationalisering van het vakgebied en didactische verbeteringen binnen het onderwijs. "Heel belangrijk is volgens mij ten eerste dat Bestuurskunde niet langer een vakgebied van pioniers is. Tot voor kort werd het toch altijd gezien als een beginnende wetenschap, maar inmiddels is het niet alleen een discipline waar de historische wortels beter bekend van zijn, maar ook één die in vele universiteiten en HBO's in Nederland gedijt. We moeten daarbij oppassen, dat het vakgebied niet te populair wordt, want dan krijg je het effect, dat we ook bij Sociologie hebben gezien. Die studie is aan haar eigen populariteit ten onder gegaan.

Het dagelijkse taalgebruik wordt nu al steeds meer Bestuurskundig, we moeten uitkijken dat we als Bestuurskundigen nog steeds een toegevoegde waarde hebben. Daarnaast is inhoudelijk de internationalisering een grote uitdaging. Binnen ons vakgebied moet echt meer aandacht komen voor internationale ontwikkelingen en de gevolgen hiervan voor het Nederlandse Openbaar Bestuur. Ook op het didactische vlak ligt er in de toekomst trouwens een grote uitdaging, want de vraag wordt hoe je les moet geven aan de internetgeneratie? Je kunt niet meer verwachten dat studenten twee keer drie kwartier naar een persoon, die een verhaal aan het vertellen is, komen luisteren. Je zult het moeten aankleden met allerlei interactieve aspecten". Paul 't Hart schetst zeer veel veranderingen voor de toekomst. Aan welke eisen moeten Bestuurskundigen docenten van de toekomst volgens hem voldoen? "Docenten moeten over een aantal eigenschappen beschikken. Allereerst passie voor het vak uitstralen. Deze passie moeten de docenten overbrengen op hun stu-

denten. Die passie moet natuurlijk zijn, dit valt niet aan te leren, het overbrengen van vaardigheden wel. Dat noem ik het ambacht van het lesgeven. Deze didactische trucjes kunnen docenten in trainingen aangeleerd worden. Tenslotte is het heel belangrijk om begaan te zijn met de studenten. Gevaarlijk wordt het wanneer de onderwijstaak als een verplicht nummer gezien wordt. Er moet meer aandacht komen voor het uitwerken van evenwichtiger carrièrelijnen binnen het onderwijs. Prikkels worden nu voornamelijk via het onderzoek gegeven. Mensen worden op basis van publicaties afgerekend en zo wordt ook het geld verdeeld. Daarmee wordt in de hand gewerkt dat wetenschappers minder prioriteit geven aan onderwijs. Het zou mogelijk moeten zijn om iemand die heel goed onderwijs geeft en misschien iets minder goed is in het verrichten van onderzoek ook te bevorderen. Dit komt de kwaliteit van het onderwijs zeer ten goede. Daarvoor is enige bestuurlijke moed vereist".

Professor Doctor Paul 't Hart

Stageverslag

TERUGBLIK OP OXFORD

Sander Dekker

Lopend door het oude centrum van Oxford waan je je in het idee dat ieder moment Inspector Morse met zijn felrode Jaguar Mark II de hoek om kan komen zeilen. De vele boeken, televisieseries en films waarin de Engelse universiteitsstad het decor vormt, schetsen een romantisch beeld dat constant achter in het hoofd blijft hangen. Natuurlijk is de werkelijkheid anders.

Een selectief oog ziet misschien alleen de stoffige professoren, kostschooljongetjes en statige academische processies, maar Oxford is in feite toch vooral een eigentijdse universiteitsstad met een grote diversiteit aan onderzoekers en studenten uit binnen- en buitenland. Het afgelopen jaar verbleef ik zes maanden in Oxford om te werken aan mijn promotieonderzoek – een aangename kennismaking met een inspirerende academische omgeving.

Ten overstaan van een bibliothecaresse met een strak gezicht moest ik plechtig beloven geen vuur of schapen de leeszaal binnen te brengen

Oxfordse tradities
Oxford is een universiteitsstad met een lange historie en vele tradities. Er is geen duidelijke datum van oprichting, maar historische documenten duiden er op dat er reeds in elfde eeuw les werd gegeven. De organisatie van de universiteit kreeg zijn specifieke vorm toen William of Durham in 1249 het eerste College ves-

tigde en het de gepaste naam 'University College' meegaf. Veel van de gebruiken en traditionele evenementen zijn terug te voeren tot de vroege dagen van de universiteit. Nog dagelijks klinkt de torenbel van 'Christ Church College' honderd-en-een maal – een klokslag voor elke 'scholar' ten tijde van de officiële oprichting. En de 'fellows' van 'All Souls' vierden dit jaar hun eeuwfeest waarbij zij met fakkels en onder luid gezang op zoek gingen naar de wilde eend die volgens de legende bij het neerleggen van de fundering van het College uit een pijp zou zijn opgevlogen. Dergelijke oude gebruiken bieden een constante herinnering aan hoe het academische leven er een kleine duizend jaar geleden moet hebben uitgezien. Hoewel de precieze betekenis en relevantie waarschijnlijk niet voor iedereen even duidelijk zijn, hebben ze zo hun charmes en leiden ze soms tot grappige situaties. Zo werd ik zelf bij de aanvraag van mijn bibliotheekkaart onderworpen aan een oude eed. Ten overstaan van een bibliothecaresse met een strak gezicht moest ik plechtig beloven geen vuur of schapen de leeszaal binnen te brengen! De universiteit van Oxford staat samen met Cambridge bekend om haar systeem van Colleges. Aanvankelijk waren het geestelijken en adellijken die deze instituten voor onderzoek en onderwijs grondvestten. Later volgden enkele industriëlen die een deel van hun vermo-

gen in de oprichting van een eigen College investeerden. De Colleges – nu negenendertig in totaal – spelen een belangrijke rol in het onderwijssysteem. In principe is 'de universiteit' niet veel meer dan een administratief en overkoepelend orgaan dat de inhoud van de studies bepaalt, de lessen en examens organiseert, en docenten van de Colleges inhuurt om hoorcolleges te verzorgen. De Colleges, die hun eigen studenten selecteren, zijn verantwoordelijk voor het tutoronderwijs aan individuen en kleine groepen. Naast de hoorcolleges krijgen studenten aanvullende begeleiding van de 'fellows' die aan het College zijn verbonden. De Colleges dragen verder zorg voor het welzijn van de studenten en bieden doorgegaans uitgebreide faciliteiten: bibliotheken, auditoria, televisiekamers, leeszaalen, sportvelden, fitnessruimtes, enzovoort. Studenten wonen, werken en eten er met elkaar. Daardoor ontstaat dikwijls een hechte onderlinge band. Studenten identificeren zich in de eerste plaats met hun College en niet zozeer met de universiteit als geheel. Wanneer je op feestjes of in de pub iemand ontmoet, luidt één van de eerste vragen dan ook vaak: 'by the way, which College are you from?' Oxford biedt een inspirerende en motiverende omgeving om in te studeren. Het is opvallend om te zien hoe benaderbaar en geïnteresseerd de docenten en hoog-

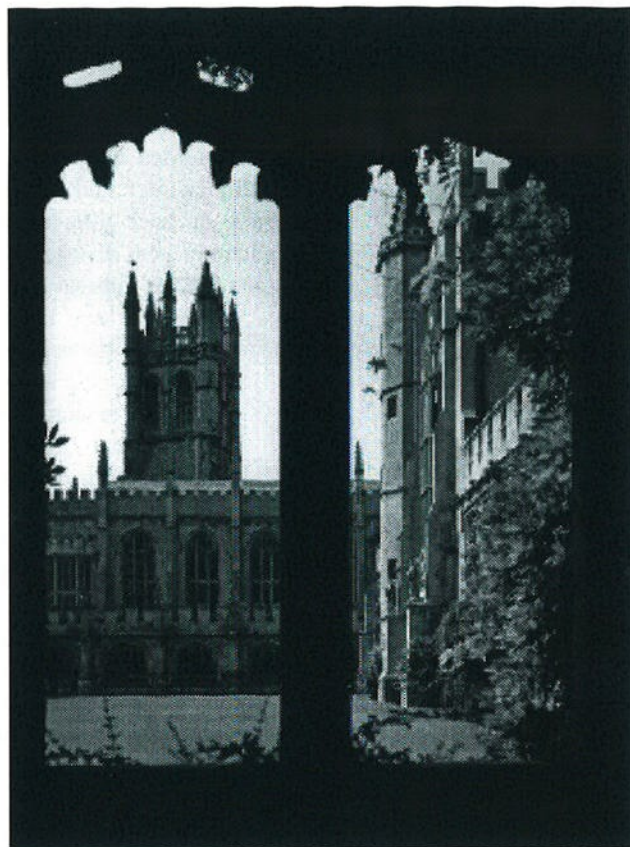
leraren doorgaans zijn. Na uitvoerige gesprekken en discussies klonk ik vaak weer boordevol nieuwe ideeën achter mijn laptop. Hoewel studenten door het unieke onderwijssysteem van Oxford veel individuele aandacht krijgen, wordt toch ook verwacht dat zij zelfstandig werken en hun studieprogramma invullen. Dat laatste is vaak geen probleem met het enorme aanbod aan vakken en seminars. De reputatie van de universiteit trekt bovendien veel onderzoekers aan van over de hele wereld – van getalenteerde pioniers tot door de wol geverfde Nobelprijswinnaars. Iedere avond is er wel een lezing of seminar waar je als student naartoe kunt. De Oxford Union is wat dat betreft een institutie op zichzelf. Dagelijks treden daar beroemdheden aan om met studenten in debat te gaan – van Tony Blair tot Michael Jackson en van Bill Gates tot Hillary Clinton.

Voor de academicus is studeren en werken in Oxford als het spelen van een Champions League finale in het Wembley Stadion

Naast de studie is er ook veel ruimte voor ontspanning. De sportcompetities tussen de Colleges zijn een begrip in Oxford. Het laatste weekend van mei stond in het teken van de jaarlijkse roeiwedstrijden. Tientallen teams streden tegen elkaar om de eer van het College hoog te houden. Naarmate de dag vorderde werden niet alleen de teams competitiever, maar steeg ook de stemming in de 'boat houses' waar enkele honderden toeschouwers onder het genot van grote glazen punch de roeiers aanmoedigden. Het studentenleven in Oxford laat zien dat serieus studeren en plezier maken elkaar absoluut niet hoeven uit te sluiten. Met 39 Colleges is er ieder weekend wel ergens een feest. En wanneer doordeweeks de pubs om 11 uur 's avonds sluiten verplaatsen de studen-

ten zich gewoonlijk naar de 'Junior Common Room' waar de koelkast tot de nok toe met bier is gevuld. Tijdens mijn verblijf in Oxford viel echter ook de keerzijde van het systeem op. Soms heeft het vasthouden aan tradities en oude gewoontes negatieve kanten. Naast het feit dat de meeste Colleges tot laat in de twintigste eeuw bijvoorbeeld geen vrouwen toelieten, lijken veel organisatieprincipes zich nauwelijks te hebben ontwikkeld sinds de Middeleeuwen. Pogingen om de universiteit te moderniseren lopen steeds stuk op onenigheid tussen de verschillende Colleges. Verder kan het leven in een College erg benauwend zijn. Er is niet echt sprake van een privé-leven omdat iedereen dag in dag uit op elkaars lip zit. Sommige studenten verliezen bovendien alle realiteitszin doordat ze zich nauwelijks meer buiten de muren van het College vertonen. Schrijvend aan een scriptie of

proefschrift hoeven zij in principe alleen nog maar de deur uit om maandelijks een nieuwe tube tandpasta te kopen. Ondanks deze kleine minpuntjes is Oxford een bijzondere universiteitsstad. Voor de academicus is studeren en werken in Oxford als het spelen van een Champions League finale in het Wembley Stadion: de ambiance is uniek, de spelers zijn gemotiveerd, en de wedstrijd speelt zich af op het scherpst van de snede. Ook voor bestuurskunde-studenten zijn er in Oxford uiteenlopende mogelijkheden om academische ambities te vervullen. Aansluitend op een studie in Leiden kunnen bijvoorbeeld aanvullende Masteropleidingen worden gevolgd op het gebied van politicologie, sociologie of economie. De toelatingseisen en kosten zijn weliswaar hoog – iets waar ik als bezoekend onderzoeker niet mee van doen had – maar wie de kans krijgt weet zich verzekerd van een onvergetelijke tijd.

Sander Dekker werkt als promotieonderzoeker aan het Departement Bestuurskunde van de Universiteit Leiden. Zijn onderzoek maakt deel uit van een project dat zich toespit op de relatie tussen crises en hervormingen in beleidssectoren.

Stageverslag

Column

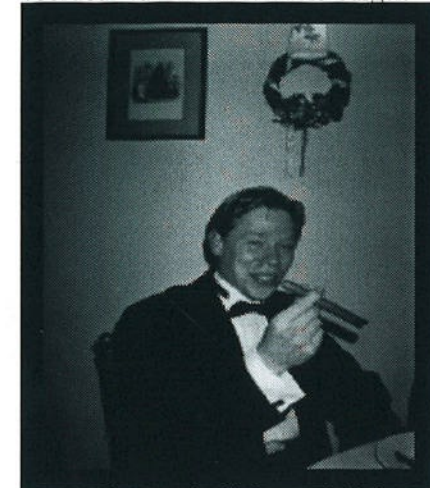
Met verbazing las ik in *De NRC* van zaterdag 10 november een interview met scheidend Rotterdamse korpschef Bé Lutken onder de titel: De politie is te lief geweest. In dit artikel wordt een onthutend beeld geschetst van de problemen waarmee de politie Rotterdam-Rijnmond te maken heeft. Door een chronisch gebrek aan manschappen moet zij prioriteiten stellen. Logischerwijs richt zij zich in eerste instantie op de zware criminaliteit. In de bestrijding hiervan is zij succesvol, zo stelt Lutken. Wanneer men echter 'fors in elkaar is geslagen moeten [we het slachtoffer] teleurstellen, omdat zwaardere zaken prioriteit hebben'. Juridisch gezien valt iemand in elkaar slaan aan te merken als (van kwaad tot erger): *openbare geweldpleging, mishandeling, ernstige mishandeling of zelfs poging tot doodslag*, begrippen die mijns inziens zeker niet mistaan in de categorie zwaardere zaken. Openbare geweldpleging heeft in het verleden een aantal malen heeft geleid tot de dood van het slachtoffer. Bekende namen in deze context zijn Meinderd Tjoelker en Daniël van Cotten.

Ook voor het oplossen van winkeldiefstallen hebben politie en justitie niet voldoende manschappen. Gekozen is voor een realistische oplossing; de winkeliers de diefstal zelf laten oplossen door de dief de keuze te geven tussen het teruggeven van de gestolen goederen of ervoor betalen. Een realistische oplossing wellicht, maar in mijn optiek geen goede. De dief wordt niet ontmoedigd omdat hij niet wordt gestraft. De kans dat hij het volgende keer weer probeert is groot. Daarbij leidt dit beleid tot een vermindering van vertrouwen in de politie en overheid. Uiteindelijk zullen gefrustreerde mensen geneigd zijn eigen rechter te gaan spelen. "Als de overheid het niet oplost, dan doe ik het zelf wel".

Door overtredingen of misdrijven ongestraft te laten, zal men op zoek gaan naar de grenzen van het toelaatbare. Lutken pleit voor het afschaffen van het gedoogbeleid. Op zich heeft hij hier een goed punt. Mijns inziens hebben bur-

gers bewezen dat zij eigen verantwoordelijkheden niet altijd aankunnen. Stoppen met gedogen heeft echter alleen zin wanneer de politie voldoende capaciteit heeft om misdaden of overtredingen ook daadwerkelijk aan te pakken. Op dit

Teneinde de veiligheid te verhogen, pleit Lutken voor een integraal veiligheidsbeleid waarbij alle gemeentelijke diensten worden gemobiliseerd. Een schitterend streven, op het feit na dat de belangrijkste actor, de burger zelf buiten beschouwing wordt gelaten. De politie kan niet alle problemen op het gebied van veiligheid, openbare orde en vervuiling zelf aan, vermoedelijk ook niet in samenwerking met andere instanties (zoals de Riagg), daar deze zelf vaak ook zwaar belast zijn. De greep op het publieke domein die Lutken zo graag wil herstellen, zal weinig kans hebben indien burgers niet worden betrokken bij het veiligheidsbeleid. Het openbaar bestuur zal moeten appelleren aan het burgerlijk verantwoordelijkheidsgevoel. Dit zal verder moeten gaan dan de eigen voordeur van de individuele burger.

De overheid kan middels een aantal belangrijke stappen trachten het burgerlijk verantwoordelijkheidsgevoel te vergroten:

1. Het landelijk en gemeentelijk voorlichtingsbeleid aanscherpen, waarbij de potentiële dader inzicht krijgt in de gevolgen van bepaalde handelingen;
2. Het helpen bij organiseren van groepen burgers voor de bestrijding van criminaliteit in de wijk;

Nieuwe veiligheid?

Marc Verhaar

3. Instellen van een veiligheidsberaad op wijkniveau, waarbij burgers of afgevaardigden daarvan bijvoorbeeld maandelijks de knelpunten op gebied van veiligheid kunnen bespreken met afgevaardigden van de plaatselijke overheid (raadsleden, beleidsambtenaren of uitvoeringsambtenaren, zoals politie). Het vertrouwen in het openbaar bestuur wordt op twee manieren versterkt. Aan de ene kant zal de criminaliteit beter kunnen worden aangepakt wanneer het openbaar bestuur van de gemeente Rotterdam kiest voor een veiligheidsbeleid nieuwe stijl – in de vorm van een nauw samenwerkingsverband tussen politie, andere overheidsdiensten en burgers. Een daadwerkelijke verlaging van de criminaliteit en verhoging van het gevoel van veiligheid in de stad zal de greep van de overheidsinstanties op het publieke domein versterken.

In samenwerking met burgers kan criminaliteit effectiever worden bestreden. Door samenwerking ontstaat vanzelf een vertrouwensband tussen de burger en overheid. Van belang is dat beide partijen veel met elkaar in dialoog treden en dat het besef ontstaat dat beide groepen elkaar kunnen aanvullen en van elkaar kunnen leren. In de Schilderswijk in Den Haag heeft dat ook gewerkt. De situatie in de wijk was zo slecht dat burgers uit zichzelf patrouilleteams hebben ingesteld. In samenwerking met politie en andere overheidsinstanties heeft dit geleid tot een significante verbetering van de veiligheid in de wijk en een zeer sterke daling van bijvoorbeeld inbraken.

Deze vorm van burgerlijk zelfbewustzijn is spontaan ontstaan. Wellicht zijn bepaalde wijken in Rotterdam hier –eventueel na een klein duwtje in de rug– ook klaar voor.

Marc P. Verhaar heeft in november 2001 zijn studie *Management, Economie & Recht* afgerond aan de Hogeschool voor Economische Studies te Rotterdam. Dit jaar is hij als doorstromer begonnen met Bestuurskunde aan de Universiteit Leiden.

Agenda B.I.L.

14 / 15 februari
Excursie naar Berlijn

Met bezoeken aan:

*De Rijksdag

*Gemeente Berlijn

*De Nederlandse Ambassade

Inschrijven is reeds mogelijk sinds 17 januari!
Schrijf je snel in aangezien er een maximum van 45 personen mee kan!

Verwacht:

maart
Emancipatieforum

“Meer samenhang; een nieuwe missie?”

Joris Stok

Geregeld spreken departementen zichzelf tegen, waarmee zij de realisatie van de eigen doelen frustreren. Hoe men kan komen tot meer samenhang binnen departementen staat centraal in dit artikel. Uitgangspunt hierbij is dat de missies van ministeries (weer) de centrale doelstelling gaan vormen. De missie moet worden uitgewerkt in concrete doelen binnen een organisatie die gericht is op het behalen van zowel de korte als lange termijn doelen. Het gaat om de erkenning van de verwevenheid tussen de missie, doelen en organisatie.

De overheid wordt gekenmerkt door verkokerde belangenbehartiging en slaagt er niet in tot een integrale belangenafweging te komen, GEVEL, GOOR.¹ Dit is bijvoorbeeld ook het geval bij het ministerie van VROM. In een intern VROM rapport wordt aangegeven dat in de Nota Wonen het bestaande bebouwde gebied wordt verdund terwijl de Vijfde Nota streeft naar een verdichting van hetzelfde gebied, STOK.² Verbazingwekkend zijn de eerste reacties vanuit het ministerie van VROM op de conclusies van dit rapport. Het ministerie lijkt te berusten in het feit dat zij twee strijdige beleidslijnen uitzet, die nooit beide gerealiseerd kunnen worden. De berusting is onterecht, want een rondgang langs verschillende ministeries, gemeenten en het bedrijfsleven leert dat er volop mogelijkheden zijn om te komen tot meer samenhang in het beleid. In aanvulling op de literatuur heeft de auteur van dit artikel gesprekken gevoerd met het Ministerie van BZK, VROM (de Plaatsvervangend Directeur Generaal van de Rijksgebouwendienst, Secretaris van de Bestuursraad), de gemeente Dordrecht (gemeentesecretaris) en Cisco Systems, (algemeen directeur Nederland). Daarbij is naar voren gekomen dat zowel erkenning van het bijzondere karakter van de overheid als oog voor de overeenkomsten met het

bedrijfsleven noodzakelijk is, maar de aanwezigheid van de ambitie om te komen tot samenhangend beleid is misschien wel het belangrijkste.

COÖRDINATIE

Om te komen tot meer samenhang moet gecoördineerd worden tussen afdelingen, vergelijk ROBBINS.³ Hoogleraar bestuurskunde RINGELING noemt ‘samenhang’ als één van de maatstaven waarop de overheid beoordeeld wordt: “... het streven naar coördinatie [is] zo iets als de twintigste eeuwse variant van het zoeken naar de steen der wijzen in de middeleeuwen (...) Het gebruik van dit soort maatstaven leidt ertoe dat de overheid er in de beoordeling slechter vanaf komt dan gerechtvaardigd is...”.⁴ Ten aanzien van de overheid is de ‘uniformiteit van beleid’ dus niet onomstreden. De Raad van State onderschrijft dat de overheid geen eenheid is en kan zijn, maar benadrukt wel de noodzaak om te komen tot coördinatie.⁵ De Raad van State beschrijft hierbij verschillende redenen waarom coördinatie vaak zo moeizaam verloopt. Als eerste kan het zijn dat de deelnemers aan het beleidsproces het gemeenschappelijke doel niet kennen. Ten tweede kan het zijn dat men niet weet welke bijdrage men aan het gemeenschappelijke doel moet leveren. Als derde kan het ook zijn dat men niet bereid is een bijdrage te leveren aan het

gemeenschappelijke doel. Tenslotte kan het zijn dat er geen gemeenschappelijke doelstelling is, maar dat de deelnemers aan het beleidsproces eigen doelstellingen nastreven die onderling strijdig zijn. Wanneer men kijkt naar de rijksoverheid als geheel zal men met name de vierde reden voor moeizame coördinatie herkennen. Hoewel de beleidsterreinen van de departementen veel raakvlakken hebben is het vinden van een rijksbrede gemeenschappelijke doelstelling lastig. De departementen zelf hebben echter wel een eigen missie.⁶ Waar het zoeken naar coördinatie tussen departementen misschien wel te vergelijken is met het zoeken naar de steen der wijzen, is het streven naar samenhang in het beleid binnen departementen naar mijn mening onontbeerlijk. Wanneer één departement zichzelf tegenspreekt, frustreert zij het ten uitvoer brengen van haar eigen missie. Deze missie wordt soms als onvoldoende richtinggevend gezien, maar hij is er wel degelijk zoals onderzoeksbureau BERENSCHOT vaststelt.⁷ Het kan ook zijn dat het steeds uitbreidende takenpakket van een ministerie niet meer past binnen de oorspronkelijke missie. Door aanpassing van deze missie of herijking van het takenpakket moeten deze problemen getackeld worden, want “een overkoepelende missie, die alle onderdelen van de organisatie bindt, is

Organistatie & Management

op termijn een onmisbare voorwaarde voor het voortbestaan van de organisatie", Berenschot.

Wanneer de missie helder is gaat de aandacht uit naar de eerste drie oorzaken van moeizame coördinatie. Voor deze drie oorzaken geldt dat er commitment moet zijn voor de gemeenschappelijke missie, binnen een departement, om te kunnen coördineren. Naar mijn mening moet de missie worden uitgewerkt in concrete doelen (korte termijn) in een organisatie die gefocust is op de realisatie van zowel de korte als de lange termijn doelen.

BEDRIJFSLEVEN ALS INSPIRATIE

Ook binnen het bedrijfsleven worstelt men met het gebrek aan samenhang. Zo werd onlangs nog bij de presentatie van de kwartaalcijfers van elektronica-reus Philips aangegeven dat de samenwerking tussen de bedrijfsonderdelen voorop moet staan. "Het nieuwe credo wordt 'Philips first'. Ze [de managers van Philips] moeten in eerste plaats doen wat goed is voor Philips, daarna wat goed is voor hun business, en dan pas wat goed is voor henzelf", DE VOLKSKRANT.⁸ Om dit te realiseren zal naast de organisatie ook de bedrijfscultuur moeten worden aangepakt.

Het bedrijf Cisco Systems, dat wereldwijd marktleider is op het gebied van netwerkoplossingen voor het internet, heeft een sterke bedrijfscultuur. Dit bedrijf heeft in kort tijdsbestek haar op technologie gerichte cultuur omgevormd in een bedrijfscultuur waarbij het succes van haar klanten onvoorwaardelijk voorop staat. Commitment van het management is essentieel bij het veranderen van een bedrijfscultuur.⁹ De cultuur kan echter niet van bovenaf worden opgelegd aan de organisatie. In zijn oratie in stelt GRAAFLAND in relatie tot gedragscodes: "Zo kan het zijn dat de ondernemingsleiding wel de intentie heeft om met behulp van de code het ethische niveau van de medewerkers positief te beïnvloeden, maar dat de code van bovenaf is opgelegd en daardoor niet effectief is"¹⁰. De vergelijking tussen gedragscodes en bedrijfsculturen is eenvoudig te maken. In mijn interview met Dhr. Edzard Overbeek, algemeen directeur van Cisco Systems Nederland, komt de relatie tussen de missie, de doe-

len en de cultuur van een bedrijf duidelijk naar voren. Cisco heeft een heldere visie op de toekomst: "the Internet will transform the way people work, live, play and learn". De rol van Cisco binnen deze visie wordt uitgedrukt in de Cisco Purpose: "To shape the future of global networking by creating unprecedented opportunities and value for customers, employees, and partners". De missie van Cisco is zodoende: "To be the supplier of choice by leading all competitors in customer satisfaction, product leadership, market share, and profitability". Deze missie wordt voor alle bedrijfs-onderdelen uitgewerkt in specifieke doelen: de 'strategy', 'tactics' en 'operations' die gelden over een periode van respectievelijk 2 a 3 jaar, 6 maanden en 1 maand. Voor alle medewerkers is het volstrekt helder waar zij mee bezig zijn en hoe dit zich verhoudt tot het grote geheel. Daarbij worden door de bedrijfscultuur waarin het succes van de klant voorop staat alle neuzen dezelfde kant opgezet. Men weet waar men mee bezig is en dat men elkaar nodig heeft om een zo hoog mogelijke 'customer satisfaction' te krijgen. Verder zijn er constant trainingen voor de medewerkers en volop 'incentives' om de medewerkers gefocust te houden. Met andere woorden de missie wordt vertaald in concrete doelen (korte termijn) en uitgevoerd in een organisatie die gefocust is op het behalen van zowel de korte als de lange termijn doelen.

BEDRIJFSLEVEN VERSUS OVERHEID

Kan en moet je als overheid een voorbeeld willen nemen aan bedrijven als Cisco Systems? "Als overheid ben je hoeder van het publieke belang en als commercieel bedrijf moet je gewoon zo veel mogelijk geld verdienen", is een veel gehoorde uitspraak. Ook in de literatuur wordt veel waarde gehecht aan het bijzondere karakter van de overheid wat een vergelijking met het bedrijfsleven zeer lastig maakt.¹¹ Naar mijn idee kan het bedrijfsleven zeer waardevolle handvatten bieden wanneer het gaat om te komen tot meer samenhang. Daar waar Cisco de 'customer satisfaction' als heilig beschouwt, dient de overheid de tevredenheid van de burgers ook als uitgangspunt te nemen. Met de burgers

wordt in dit artikel gedoeld op alle burgers gezamenlijk, met andere woorden 'de samenleving'. Het is natuurlijk eenvoudiger om de 'customer satisfaction' te beïnvloeden als iedere individuele klant zijn eigen netwerkoplossing krijgt, dan wanneer je de tevredenheid van alle burgers moet worden beïnvloeden met één product (b.v. de basisscholen). Maar is deze maatschappelijke betrokkenheid nou niet juist wat het werken voor een overheid zo inspirerend zou moeten maken?

Een ander aspect dat de vergelijking tussen bedrijfsleven en overheid bemoeilijkt is de invloed van de politiek. Er is een spanning tussen de lange termijn doelen (missie) en de korte termijn doelen (politiek). Wanneer ministeries de burger daadwerkelijk als uitgangspunt zouden nemen, zou deze spanning een stuk inzichtelijker worden. De overheid moet grof gezegd "scoren bij de burger". Hoe kan men dit beter realiseren door beleid te voeren waar de burger tevreden over is: "de customer satisfaction"? Het centraal stellen van de burger betekent echter niet dat bijvoorbeeld alle bouwbeperkingen kunnen worden opgeheven (korte termijn ruimtevraag). Gezien het grote maatschappelijk draagvlak voor concepten als het groene hart moeten de bouwbeperkingen wellicht worden verscherpt (lange termijn ruimtevraag). Het uitgangspunt is hierbij dat de burgers gezamenlijk zo tevreden mogelijk zijn (missie).

HET MINISTERIE VAN VROM

Binnen de ambtelijke top van het ministerie van VROM wordt de gebrekkige samenhang onderkent. Dit komt duidelijke naar voren in de nieuwjaarsspeech van Mw. Sint, de nieuwe Secretaris Generaal van VROM, waarin zij haar ambitie voor de toekomst van VROM uitsprak.¹² In deze speech zegt zij: "Wat mij hier (...) opvalt, is dat er zoveel naast elkaar gebeurt. Alsof VROM uit een verzameling afdelingen, directie en diensten bestaat die min of meer toevallig één departement vormen (...). Terwijl we wel een gezamenlijke missie hebben: de zorg voor de duurzaamheid en kwaliteit van de woon- en leefomgeving. (...) Mijn uitgangspunt is dat van VROM als één departement." Onder de paraplu 'VROM bouwt aan de toekomst' worden tal van

Organistatie & Management

initiatieven besproken in de bestuursraad die er ondermeer direct of indirect aan moeten bijdragen dat er meer samenhang komt binnen het ministerie.¹³ De samenhang tussen deze initiatieven zelf komt op dit moment echter niet veel verder dan dat ze besproken worden binnen de bestuursraad. Een tweetal voorbeelden:

Eén van de initiatieven is de oprichting van een 'task force externe veiligheid' waar medewerkers uit alle directoraten generaal van het ministerie zitten. In het licht van de ramp in Enschede en Volendam wil men het onderwerp externe veiligheid op projectbasis daadkrachtig ter hand nemen. Maar: De ontwikkeling van het strategisch ICT beleid, één van de andere initiatieven, wordt niet verbonden met de 'task force externe veiligheid'. Dit lijkt mij een gemiste kans aangezien het denkbaar is dat men de burger via internet in staat stelt om te kijken welke risicovolle bedrijven in hun postcode regio zitten. In de VS is dit systeem al operationeel en kunnen de burgers zodoende veel eenvoudiger invloed uitoefenen op hun externe veiligheid.¹⁴

Het net gestarte cultuurtraject is een ander initiatief dat valt onder de paraplu 'VROM bouwt aan de toekomst'. Via het cultuurtraject tracht VROM de cultuur van het Ministerie aan te passen. Zoals Dhr. Baayen, plaatsvervangende directeur generaal van de RGD en trekker van het cultuurtraject aangeeft, wordt via gesprekken met cultuurtrekkers bepaald welke cultuur binnen VROM gewenst is. Aansluitend wordt in zogenaamde 'zomergesprekken' getracht de betrokkenheid van de VROM medewerkers te bevorderen en inzichten te verzamelen in wat er leeft bij de medewerkers. De gedachte achter het cultuurtraject is dat wanneer de ambtelijke top de gewenste cultuur uitdraagt, de medewerkers geneigd zijn deze cultuur over te nemen. Gezien het risico dat medewerkers zich gaan verzetten tegen een cultuur die van bovenaf is opgelegd kan men zich afvragen of de VROM medewerkers in de huidige opzet voldoende worden betrokken bij het cultuurtraject. Daarbij komt ook het verband tussen het cultuurtraject en de ontwikkeling van het strategische personeelsbeleid, een ander initiatief

onder de paraplu 'VROM bouwt aan de toekomst' niet goed uit de verf. Een bedrijf als Cisco Systems probeert via minimaal zes sollicitatiegesprekken vast te stellen of nieuwe personeelsleden wel passen binnen het bedrijf. Tijdens deze sollicitatieprocedure is het aansluiten op de bedrijfscultuur minstens zo belangrijk, zo niet belangrijker dan het beschikken over de meeste kennis. Deze lijn doortrekkend zouden het cultuurtraject en de ontwikkeling van het strategische personeelsbeleid hand in hand moeten lopen.

KANSEN VOOR VROM

Ook voor de andere initiatieven geldt dat deze allemaal zeer terecht bepaalde problemen proberen te tackelen, maar dat er nog geen samenhang zichtbaar is in de door Secretaris Generaal, Mw. Sint, gewenste herijking van VROM. Met andere woorden: VROM bouwt wel aan de toekomst, maar een coördinator die de bouwsels van de verschillende architecten bij elkaar brengt is nog niet opgestaan. Ondanks dat men kritiek kan leveren op de gebrekkige samenhang binnen het ministerie en de individuele projecten onder de paraplu 'VROM bouwt aan de toekomst', zijn er ook kansen om de herijking van het Ministerie van VROM te doen slagen:

Als eerste: De nieuwe Secretaris Generaal heeft met het "opzetten" van de paraplu 'VROM bouwt aan de toekomst' een positieve impuls gegeven aan het komen tot meer samenwerking en samenhang binnen VROM.

Als tweede: Naast de nieuwe Secretaris Generaal hebben er nog tal van andere wisselingen plaatsgevonden in de ambtelijke top. De nieuwe mensen moeten in staat zijn het oude denken te doorbreken en daadwerkelijk te gaan bouwen aan de toekomst.

Als derde: Uit de vele interviews die ik heb gehouden binnen het ministerie van VROM blijkt dat men zeer bereid is om informatie te delen. Deze transparantie biedt goede kansen om te komen tot meer samenwerking.

Hierbij moet in ogenschouw worden genomen dat de discussie rondom 'VROM bouwt aan de toekomst' zeer actueel is. Er zijn dus nog volop mogelijkheden om de verschillende initiatieven vanuit de zojuist beschreven kan-

sen in samenhang uit te voeren. Daarbij dient men in mijn ogen de vraag te stellen waar het ministerie van VROM voor staat (de duurzame kwaliteit van de leefomgeving), welke doelen men wil realiseren (denk aan de task force externe veiligheid), en in welke organisatie men dit wil bereiken, (denk aan het cultuurtraject en het strategische personeelsbeleid).

ROL VAN DE STRATEGISCHE FUNCTIE

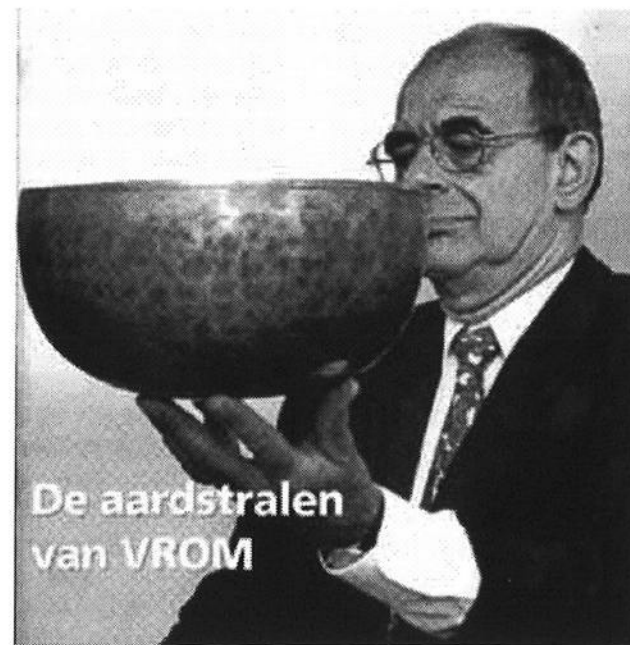
De missie van een ministerie kan beschouwd worden als een redelijk vast element. De invulling van deze missie in concrete doelen is (en moet ook) afhankelijk zijn van politieke invulling. Voor de vertaling van de missie in concrete doelen moet het ministerie gevoed worden met informatie over de wens van de burger. Zoals onderzoeksbureau Berenschot aangeeft kan en moet de strategische functie hierbij een belangrijke rol vervullen. Strategie is het vinden van nieuwe antwoorden op nieuwe vragen. Welke nieuwe ontwikkelingen spelen er in de maatschappij en op welke wijze kunnen wij als ministerie hier op inspelen (om de burger zo tevreden mogelijk te stellen). Men kan als strategische functie echter niet lukraak op zoek gaan naar maatschappelijke trends. Men zal eerst helder moeten hebben binnen welk kennisdomein men werkzaam is. Met andere woorden, wat is de missie, wat is het bestaansrecht van de organisatie en wat is de visie, welke koers wil men varen om wat te bereiken. Vanuit de overkoepelende missie kan invulling worden gegeven aan de concrete doelen en de gewenste organisatievorm.

CONCLUSIE

Wanneer de missie en de concrete doelen met elkaar in verband worden gebracht is het voor de medewerkers mogelijk om hun positie in het grote geheel te bepalen. Doordat men gezamenlijk werkt in een organisatie die gefocust is op een zodanige realisatie van de doelen (korte en lange termijn) dat de burgers gezamenlijk zo tevreden mogelijk zijn, is coördinatie mogelijk. Het gaat om de erkenning van de verwevenheid tussen de missie, doelen en organisatie om te komen tot meer samenhang in het beleid van departementen.

SAMENVATTING

Samenhangend beleid binnen departementen is essentieel wanneer men effectief beleid wil voeren. Om te komen tot meer samenhang kan het bedrijfsleven dienen als inspiratie, waarbij het bijzondere karakter van de rijksoverheid niet uit het oog mag worden verloren. Ook de overheid moet haar klant, alle burgers gezamenlijk, als uitgangspunt nemen. Hierbij moeten de missies van ministeries (weer) de centrale doelstelling gaan vormen. De missie van elk departement moet worden uitgewerkt in concrete doelen binnen een organisatie die gericht is op het behalen van haar doelen, zowel op korte als op lange termijn. Het gaat om de erkenning van de verwevenheid tussen de missie, doelen en organisatie om te komen tot meer samenhang in het beleid van departementen.

Ing. Joris Stok is als student 'Ruimtelijke Ordening & Planologie' zes maanden werkzaam gewerkt bij FORUM, de directie voor strategische Visievorming van het Ministerie van VROM. Dit jaar is hij begonnen met de studie Bestuurskunde aan de Universiteit Leiden.

NOTEN

- 1 Gevel, A.A.J.S. Goor, H.P.J. 'Bestuur & Systeem', Stenfert Kroese, Leiden, 1997. p. 65.
- 2 Stok, J. 'De Bende van 3' Ministerie van VROM / NHTV, Den Haag, Mei 2001. (Een verwijzing naar mijn eigen afstudeerscriptie die door VROM Forum is uitgebracht)
- 3 Robbins S.P. Organizational behaviour, 8th edition, o.a. p. 480. Waar wordt aangegeven dat 'groups must be joint together so common task can be coordinated'.
- 4 Ringeling, A. "Het imago van de Overheid", VUGA, 'S Gravenhage, 1993. p.83.
- 5 Raad van State, 'Jaarverslag 2000', Den Haag, 2001. p. 17.
- 6 Refererend aan rapport BERENSCHOT en nieuwjaarspeech Mw. Sint, zie hieronder.
- 7 BERENSCHOT, 'Rapportage onderzoek strategische kennisontwikkeling Ministerie BZK', Utrecht 1999
- 8 De volkskrant, 18 juli 2001. (zowel Voorpagina als katern Economie)
- 9 De volkskrant, 28 maart 2001, (waar Ahold topman Cees van der Hoeven beschrijft welke belangrijke rol de raad van bestuur speelt bij het uitdragen van normen en waarden)
- 10 Graafland, J.J. 'Maatschappelijk ondernemen: analyse, verantwoording en fundering', Inaugurele rede, Tilburg 2001.
- 11 O.a. Ringeling, A. 'Het imago van de Overheid', VUGA, 'S Gravenhage, 1993.
- 12 Nieuwjaarspeech Mw. Sint, Secretaris Generaal VROM, zoals uitgesproken op 18 januari 2001.
- 13 Naar de analogie van de secretaris van de Bestuursraad (Kruif. G).
- 14 Refererend aan de stukken ten behoeve van 'Het Forum' in het kader van het FORUM project: VROM - Samenleving -Interactie

Big Brother is watching you en de teloorgang van individualiteit

Haroon Sheikh

Bestuurskunde gaat over het openbaar bestuur en zo over de staat. Een controverse punt omtrent de staat is de mate waarin zij een totalitair karakter krijgt en zo het individu wegdrukt. Dit is een thema dat in de literatuur een grote rol speelt in de werken van bijvoorbeeld Kafka en Orwell. In aansluiting op mijn vorige artikel zal ik enkele opmerkingen maken over individualiteit, nu in het kader van de staat.

De uniciteit en standvastigheid van iets impliceert een overgave, een bepaalde opoffering

Ondanks dat op onze muren niet 'Big Brother is watching you' staat, maar 'You are watching Big Brother', rijst ook bij ons de vraag op in hoeverre het individu overal gestuurd wordt en onderhevig is aan machten waar het zelf geen invloed op kan uitoefenen. De groei van massafenomenen, de registratie van de individuele activiteiten die door de recentelijke gebeurtenissen alleen maar vergroot zal worden, de zogenaamde 'standaardisering' van de mens, maar ook de ongevraagde invoering van de chipper die een chiploze student met honger en dorst in een groot gebouw kan achterlaten, wekken de indruk dat er grote machten zijn die het leven van het individuele leven bepalen. In dit artikel wil ik deze visie omdraaien; de onpersoonlijke machten die het leven bepalen, zijn niet zozeer oorzaak als wel gevolg van een teloorgegang individualiteit. Dit impliceert dan ook dat de bestrijding van totalitaire machten primair niet ligt in een inperking van bijvoorbeeld de staatsmacht, maar dat het een opgave wordt voor de handelende mens. Overal en in alle tijden is het individu

opgenomen geweest in grote verbanden waar het zelf geen invloed op heeft gehad. Veel meer nog dan in onze tijd is het zo geweest dat categorieën als klasse, stand, aanzien en kaste het leven van het individu bepaalden. Opmerkelijk is het daardoor dat in onze tijd van de radicale keuzevrijheid het gevoel zo sterk opkomt dat het leven geleid en beheerst wordt door machten die buiten onze eigen invloed liggen.

Om beter begrip te krijgen van deze paradox is het nodig in te gaan op onze zogenaamde keuzevrijheid of zelfbepaling. Keuzevrijheid betekent dat wij niets als gegeven hoeven te beschouwen. De mogelijkheid is er voor een ieder, ongeacht zijn achtergrond, om dat leven te gaan leiden, dat hij zelf kiest. Iedereen is gelijk geboren en dient gelijk behandeld te worden. Dit lijken vanzelfsprekende bepalingen die ook ten grondslag liggen aan onze wereld, maar de vraag is nu wat voor weerslag dit heeft op ons zelfbegrip. Dat iedereen vrij is en gelijk is, betekent ook dat alles de zaak van iedereen is geworden. Alles wat iemand persoonlijk zou binden tot een ervaring, een bezigheid of een mening wordt ervaren als inperking van de vrijheid; alles moet namelijk voor iedereen toegankelijk zijn. De mens wordt dan primair begrepen als een autonoom, onbepaald wezen dat nergens aan vastzit en in de loop van zijn leven vrije keuzen maakt waarmee hij zijn leven inricht. Alle bezigheden worden dan in het licht gezien van iets algemeen en gemeenschappelijks. Wat daarbij tegelijkertijd gebeurt, is dat de eigen handeling iets toevalligs krijgt. In plaats van dat iets een eigen plek krijgt binnen het leven van het individu, wordt het iets dat een ieder zou kunnen doen en kan zo ervaren worden als een druppel in een grote stroom. Datgene wat wij vrijheid van beperkingen noemen, maakt tegelijk misschien dat al ons handelen een hoogst onpersoonlijk karakter krijgt.

Dit leidt ertoe dat het individu voor zichzelf kan voelen dat hij geen eigen plek heeft in de wereld, zodat hij in zijn gevoel tegenover de wereld wordt geplaatst. De wereld kan zo ervaren worden als een overweldigende macht waar het individu zelf geen bijdrage aan levert en waar het zelf niet in verankerd is. Hij is vervreemd van de wereld. De sfeer van de persoonlijke voorkeuren en hobby's kent al een grote algemene toegankelijkheid en met een programma als Big Brother blijkt ook de huiselijke leef sfeer algemeen toegankelijk te zijn geworden.

De ervaring van het leven als een principiële scheiding tussen de individualiteit en het schouwspel van de wereld, maakt de mens onbetrokken op de wereld. Wanneer de wereld haar vaste oriëntatiepunten verliest, wordt zij een indifferente massa. Vanuit de algemene sfeer heeft een ieder een betrokkenheid op de wereld in woord, maar het gevoel kan ook bekruipen dat daaronder eigenlijk een hele grote indifferentie heerst. Dit blijkt ook bijvoorbeeld daardoor dat datgene wat in de algemene opinie leeft, anders is dan vorige week en volgende week ook weer anders zal zijn.

In het aforisme 'der tolle Mensch' vraagt Nietzsche of er nog wel een boven en een onder is, of wij niet in een oneindig niets dwalen. Hij doelt hier op de richtingloosheid van de moderne mens. De vaste horizon van cultuur is verdwenen. De wereld heeft daardoor haar zin en vastigheid verloren. Dit uit zich bijvoorbeeld in het feit dat veel absolute maatstaven zijn verdwenen; de een kan iets goed noemen en de ander kan hetzelfde slecht noemen, waar vroeger een vast waardensysteem was dat bepaalde wat goed en wat slecht was. Deze relativiteit en veranderlijkheid van de wereld maakt dat het individu zijn oriëntatie kwijtraakt. De waarden die van de wereld van de mode, de krant, en sociale instituties uitkomen, spreken elkaar

voortduren tegen, lijken uit het niets te komen en hebben de mogelijkheid elk moment om te slaan. Zo krijgt het individu het gevoel dat de wereld een grote gelijkvormige massa is die alsmat door-gaat, waar de individuele handelingen en het individuele leven van geen betekenis voor zijn.

De veranderlijkheid en onsubstantialiteit van de wereld komt tot uitdrukking in de verhoudingswijze van de consumptie. Alles is er om te gebruiken en verbruiken. Er zijn maar weinig dingen die niet te koop zijn. Zaken die gemakkelijk te koop zijn verliezen hun uniciteit en staan van meet af aan al in het licht van hun mogelijke vervangbaarheid. Wanneer wij geen nut meer aan iets beleven, vervangen wij het. Dit geldt niet alleen voor de dingen op de markt, maar dringt door in alle menselijke verhoudingen, ook die tot andere mensen. Het begrijpen van mensen in termen van contacten bijvoorbeeld betekent dat zij niet op zichzelf een waarde hebben, maar dat ze er zijn om door ons genuttigd te worden. Ook in de liefdesrelatie betekent de inherente waarde ervan en de bijbehorende overgave steeds minder en wordt menig relatie afgebroken wanneer er weinig nut meer aan beleefd wordt.

Het positieve van de mogelijkheid om anders te kiezen betekent tegelijkertijd dat wanneer iets vervangbaar is, het ook zijn inherente waarde kwijt is. De uniciteit en standvastigheid van iets impliceert een overgave, een bepaalde opoffering. Wanneer iets niet meer afhankelijk is van mijn grillen en consumptiegedrag en het iets wordt waar ik me aan overgeef, bind ik me ergens aan en realiseer ik mij in de wereld. In het verliezen van de vrijblijvendheid vormt de mens zich en ligt de doorbreking van de wereldvervreemding.

Deze analyse wil ik toegelicht aan de hand van het boek 'L'étranger' van Albert

Camus. Hierin zien we Meursault, een doodgewone man verstrikt raken in gebeurtenissen waar hij zelf weinig invloed op heeft. Zelfs de moord die hij daadwerkelijk pleegt is iets dat hem overkomt en waar hij niet echt in gehandeld heeft. Hij wordt vervolgens gearresteerd en in de rechtszaak wordt hij afgeschilderd als een slecht mens, die in zijn hele leven al de tekenen in zich bergt van een crimineel. In werkelijkheid is hij niets van dit alles ('Je suis comme tout le monde'). Het enige waar hij echt schuldig aan is, is zijn passiviteit en daar ligt precies de mogelijkheid in dat hij door de staatsmachine opgepakt en veroordeeld kan worden. Meursault is volstrekt vervreemd van de wereld. Nergens voelt hij zich thuis, nergens kan hij zich realiseren. Hij is volstrekt indifferent ten opzichte van alles wat gebeurt, wat uitgedrukt wordt in wat hij herhaaldelijk zegt ten aanzien van vriendschap, liefde en werk: 'Cela m'est égal', het is me om het even. In deze indifferentie ligt naar mijn idee de oorzaak dat zijn hele leven, zoals in het boek gekarakteriseerd, een voortstuwend proces is, waar hij wel bij is, maar geen enkele participatie aan heeft. Pas hierdoor is het mogelijk te ervaren dat de staat een onpersoonlijk macht is die het individu vernietigt. Dat Meursault nergens in de wereld gestalte heeft gekregen, maakt het mogelijk dat hij er ook zo uitgegooid kan worden.

hierdoor is het mogelijk te ervaren dat de staat een onpersoonlijk macht is die het individu vernietigt

De indifferentie voor de wereld betekent een volledig losstaan van de wereld. Alle

verandering die uit de wereld komt wordt dan ervaren als een bestookt worden. Het enige waar dan nog naar gestreefd wordt is rust. Hiermee is de hele dynamiek van het leven verloren gegaan. Als we onszelf eenmaal in een oppositie met de wereld denken, valt er altijd wel een macht aan te wijzen die ons leven beheerst. Het ligt in de aard van de handeling dat ze ergens door gemotiveerd wordt. Hoe wij ons echter verhouden tot die motivatie, bepaalt echter of het ervaren wordt als onpersoonlijke macht of bijvoorbeeld als mogelijkheid tot zelfverwerkelijking. Vrijheid zou dan niet betekenen iets te doen zonder reden, maar een samenvallen met die reden, iets doen waarin de individualiteit gerealiseerd wordt. Dit zou betekenen dat de ervaring van het leven als bepaald door vreemde machten ons terugverwijst naar onszelf en ons de vraag doet stellen of wij onszelf mogelijk niet thuis voelen in de wereld, wat doet vermoeden dat de oplossing daarvoor misschien ligt in een moedige de wereld instappen en er je eigen plaats te claimen, het je eigen wereld te maken.

Het staat de lezer vrij om op dit artikel te reageren.

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Dagboek over mijn stage bij Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) in het kader van de Governemnt Crash Course van 26 t/m 30 november

Liesbeth Augustijn

In het kader van de Government Crash Course heb ik een week stage gelopen bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Ik heb mijn ervaringen deze week in een dagboek bijgehouden

Na mijn deelname aan de Government Crash Course (GCC) van 17 t/m 19 oktober jl. heb ik van 26 t/m 30 november meegelopen bij de Directie Brandweer en Rampenbestrijding (BRB). Deze Directie maakt deel uit van het Directoraat-Generaal Openbare Orde en Veiligheid (DGOOV). De directie Brandweer en Rampenbestrijding (BRB) heeft een tweetal taken:

In de eerste plaats het ontwikkelen, voorbereiden en coördineren van beleid gericht op rampenbestrijding, crisisbeheersing en de brandweerbijstand. Ten tweede heeft BRB tot taak het (mede-)ontwikkelen van het algemene orde- en veiligheidsbeleid.

Gedurende mijn meeloopstage ben ik begeleid door Rudi Vrolijk. Hij is hoofd Internationale Zaken (IZ) in de nieuwe organisatiestructuur. Aangezien hij tevens mentor is van één van de trainees van BZK, volgde hij maandag een trainingsdag en ben ik deze dag opgevangen door Khan Jahier, eveneens werkzaam bij Internationale Zaken (IZ).

Maandag word ik om 9.30 uur verwacht bij BZK. Ik val met mijn neus in de boter omdat er een jarige is. Op deze manier word ik in recordtempo geïntroduceerd op de afdeling. Er wordt dagelijks gezamenlijk koffie gedronken, wat erg lijkt bij te dragen aan de gezellige collegiale sfeer. Na de koffie is er een presentatie in het Lucent Danstheater in verband met de reorganisatie van de Directie BRB. In de nota 'Voet aan wal'

(een vervolgnota op 'Land in Zicht') worden het traject en de doelstellingen uiteengezet ten aanzien van de reorganisatie. Na de presentatie wordt er een lunch aangeboden.

Na de lunch ben ik in de gelegenheid om eigen houtje het intranet af te zoeken om te kijken wat er zoal leeft en gebeurt op BZK. Ik heb een aantal nota's ingezien en gesproken met mensen die al geruime tijd werkzaam zijn bij BZK om te informeren naar hun ervaringen. Volgens ben ik met Khan mee geweest naar het MaMi. Aan dit maandagmiddag-overleg nemen de coördinatoren internationale aangelegenheden van in beginsel alle directies van BZK deel. Tijdens het MaMi wordt departementaal informatie over Europese en internationale zaken uitgewisseld, die van belang kunnen zijn voor een goede BZK-belangenbehartiging in een groot aantal internationale fora. Daarnaast worden binnen en buiten het MaMi inhoudelijke instructies voor de interdepartementale en internationale bijeenkomsten opgesteld.

Aan het eind van de middag loop ik met Khan mee naar het Bureau SG, waar een nota kan worden opgehaald die door de staatssecretaris (STASS) is bekeken en gecorrigeerd. Schrappen blijkt positiever te worden ervaren dan aanvullingen...

Om 17.45 uur is het tijd om BZK te verlaten en als een speer naar Amsterdam te

gaan voor de Kick-off van StadiOnline (mijn 'echte' stageproject). Mijn eerste meeloopdag zit er op!

Dinsdag meld ik me om 9.15 uur. Door de welbekende vertraging ben ik iets later dan ik me had voorgenomen. Rudi Vrolijk ontvangt me in zijn chique kamer. Hij legt uit dat dit een erfenis is van zijn baan bij de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD), waar hij twintig jaar heeft gewerkt. Het komt nu goed van pas, omdat hier ook gasten uit het buitenland kunnen worden ontvangen. Rudi vertelt over zijn arbeidsverleden en wil ook graag weten wat mijn motivatie is om deze week bij BZK door te brengen. Al gauw weet ik dat dit een leuke week wordt. Er is bijzonder veel moeite gedaan om mij overal mee naartoe te kunnen nemen!

De eerste vergadering deze ochtend is een Management Team (MT)-vergadering die gepland is van 10.00-12.00 uur. De plaatsvervangend directeur zit deze vergadering voor. Na afloop is er in het kader van Kennis en Informatie-management (KIM) een vergader-evaluatie-enquête die iedereen en plein public dient in te vullen om aan de hand hiervan de vergadering te evalueren en verbeterpunten te benoemen. Erg apart, met name omdat de uitkomst door het gebrek aan anonimiteit niet erg representatief hoeft te zijn. Tussen de middag heb ik geluncht bij de gemeente Den Haag (een leuke bijkomstigheid van de locatie van BZK is dat er altijd wel ie-

Stageverslag

mand in de omgeving is om mee te lunchen...)

Om 13.15 uur vertrekken we naar de Zürich toren, waar onder voorzitterschap van Rudi een interdepartementaal overleg plaatsvindt over NBC-terrorisme¹. Na 11 september zijn dit soort overleggen in een stroomversnelling geraakt. Het is frappant dat je aan de mensen kunt zien waar ze werken (Oké, eerlijk is eerlijk bij één iemand zat ik ernaast...) Weer terug bij BZK (het is dan na drieën) lopen we nog binnen bij twee beleidsmedewerkers die zich hebben gebogen over de aanpassingen van de STASS in de nota van maandag. Om 16.00 uur ga ik naar huis, omdat ik nu beter even kan studeren dan mee kan gaan naar de afscheidsborrel van een collega van Rudi, die toch niet op mij zal zitten te wachten....

Op woensdag verschijn ik om 9.00 uur op BZK. Aangezien Rudi functioneringsgesprekken moet houden heb ik eerst even gelegenheid een begin te maken met mijn stageverslag. Om 11.15 uur vertrekken we met een collega in een auto met chauffeur naar Rotterdam waar het Regionaal Operationeel Centrum (ROC) wordt geopend door de Staatssecretaris. Vanuit het penthouse van een prachtig kantorencomplex aan de Maas kan het crisisteam in het geval van een ramp middels een satellietverbinding communiceren met de uitvoerende eenheden. Op uitnodiging van burgemeester Opstelten zijn hier burgemeesters uit de regio Rijnmond (aansluitend vindt een burgemeesters conferentie plaats), brandweercommandanten een delegatie van BZK (waar ik me vandaag toe mag rekenen) en staatssecretaris De Vries die het ROC voor geopend verklaart, aanwezig. We krijgen een lunch en na de verschillende speeches, een rondleiding langs de betrokken afdelingen. Tijdens dit bezoek ben ik ook voorgesteld aan Don Berghuis, Regionaal Commandant Rijnmond, één van de spraakmakende brandweercommandanten in Nederland.

Rond 13.30 uur vertrekken we weer richting Den Haag, waar ik om 15.00 uur mee mag naar Sociëteit de Witte waar de

Oefenprijs Rampenbestrijding wordt uitgereikt. Deze prijs is in het leven geroepen nadat Tweede Kamer lid Scheltema in de Kamer had opgemerkt dat wanneer Staatssecretaris de Vries oefenen zo belangrijk vindt, hij maar een oefenprijs moest instellen. Zo gezegd zo gedaan. Zesendertig oefeningen hebben meegedongen naar deze prijs en uiteindelijk heeft de gemeente Tilburg de prijs in de wacht gesleept met een simulatie van een gijzeling in een gevangenis waar brand uit breekt. (Ja, waar ik dat toch eerder had gehoord....).

Na een sketch van een toneelgroep spraken Dhr. Mans, burgemeester van Enschedé en Commissaris der Koningin Dhr. Alders de genodigden toe. Uiteindelijk reikte Staatssecretaris De Vries de prijs uit. Op de borrel waar wederom veel prominenten aanwezig waren, raakte ik bij toeval in gesprek met de Staatssecretaris en heb ik een aantal prangende vragen kunnen stellen. Uiteraard keek hij gedurende dit korte gesprek wel voortdurend over mijn schouder met welk kopstuk hij nu eens zou praten, want erg logisch was het natuurlijk niet dat ik in de gelegenheid was hem de nodige vragen te stellen... Rudi stelde me ook voor aan Rob Brons, brandweercommandant in Den Haag en uiteraard ook aanwezig bij de uitreiking van de Oefenprijs. Hij stelde voor dat ik, wanneer ik dat leuk vind, ook gerust een dagje mag komen meelopen bij de Haagse brandweer... Overenthousiast ben ik om 17.30 uur richting Leiden gegaan.

Donderdag, 29 november. Ik ben inmiddels over de helft van deze stage week en ik moet zeggen, dat vind ik best jammer. Vanmorgen ben ik wederom in de gelegenheid aan mijn stageverslag te werken en van 10.00-11.00 uur woon ik een bespreking bij van Rudi met twee heren van de afdeling Techniek en Logistiek. Het thema betreft het waarschuwingssysteem in Nederland en de ontwikkelingen die zich op dit gebied, ook internationaal, afspelen. Ook na deze bespreking heb ik weer genoeg leuke ideeën voor een scriptieonderwerp. Ware het niet dat ik al een onderwerp heb!

Om 11.30 uur is er bezoek van twee officieren van de landmacht die geïnteresseerd zijn in het BSK initiatief om te komen tot een Search and Rescue (SAR) eenheid, die bij rampen in binnenland, maar vooral in het buitenland binnen vierentwintig uur paraat kan zijn. De beide officieren zijn hierin vooral geïnteresseerd tegen de achtergrond van CIMIC (Civiel Militaire Samenwerking). Dit is één van de vormen van doelverschuiving, waar Defensie zich op heeft gericht na het verdwijnen van de Muur. IZ wordt gezien als mogelijke partner in dit traject en daar moet natuurlijk voor gelobbied worden. Met deze officieren zijn we bij het Indisch restaurant Garoeda op de Kneuterdijk wezen lunchen om onder het genot van een hapje en een drankje de bespreking te kunnen voortzetten.

Het is inmiddels 15.00 uur en ik ben nog niet heel lang terug op mijn plekje. Zo'n lunch moet duidelijk het nuttige met het aangename verenigen en kost dan ook wel wat tijd... Ik heb weer wat tijd voor mezelf en kan zo nog even studeren voor een tentamen van volgende week. Om 17.00 uur vertrek ik richting Leiden.

Vrijdagochtend kwam ik in de trein twee pasafgestudeerde bestuurskundigen tegen; de een was op weg naar het ministerie van SZW, de ander naar het gemeentehuis... Het is 9.10 uur als ik hier binnenloop. Er was weer sprake van filevorming bij de liften, maar uiteindelijk is er een plekje en kan ik naar de 13^e etage.

Rudi is druk bezig een bezoek te regelen bij het NCC (Nationaal Coördinatie Centrum) dat gevestigd is op de 15e verdieping van de Hoogbouw van BZK. Ik ga mee naar de dagelijkse koffie en hier worden weer leuke discussies gevoerd...

Ik ben zojuist naar het NCC geweest. Pepijn (bestuurskundige uit Enschedé) heeft me uitleg gegeven over het NCC en natuurlijk een mooie rondleiding verzorgd.

Zodadelijk nog even lunchen en mijn stageverslag afmaken en dan zit mijn stageweek erop! Ter afsluiting ga ik nog

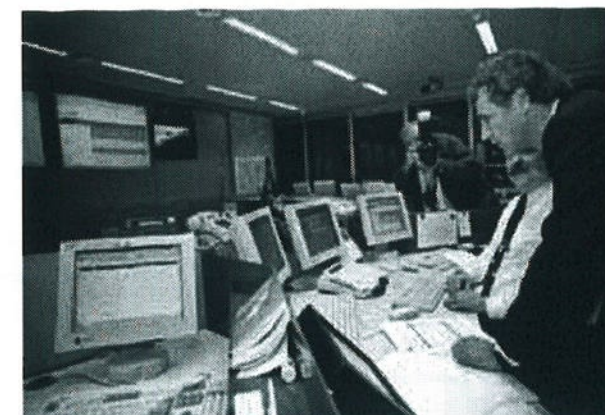
Stageverslag

wat drinken met Rudi in een van de leuke kroegen die Den Haag rijk is.

Ik heb een fantastische week gehad, waarbij veronderstellingen die ik had ten aanzien van ministeries zijn bevestigd. Een parafencultuur, veel vergaderen, veel gebruik van afkortingen soms 'speelbal' van de politiek, mogelijkheden om externe contacten te onderhouden in binnen- en buitenland en een gezellige collegiale sfeer. Ik zou in de toekomst zeker interesse hebben in een baan bij BZK!!

NOOT

¹ NBC staat voor Nucleair, Biologische en Chemisch. Erg actueel gezien de aanslagen op 11 september.

Het NCC

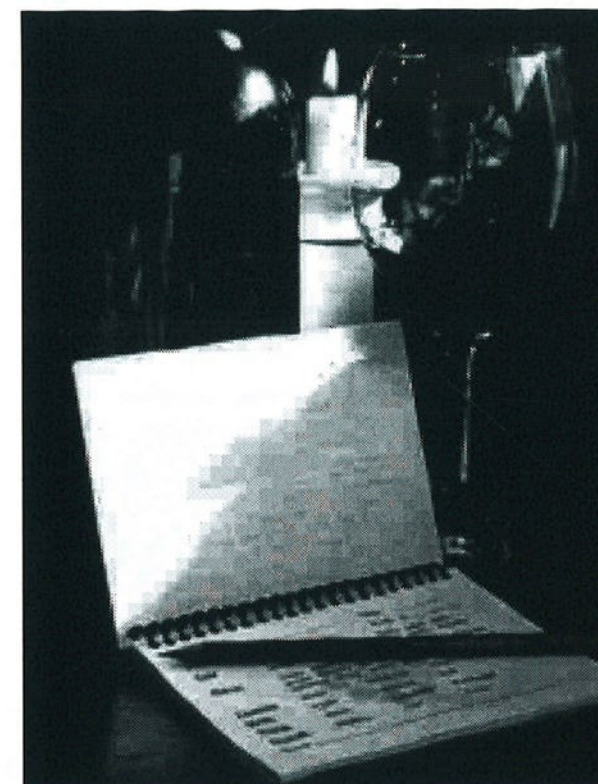
Nationaal Coördinatiecentrum
Het centrale coördinatiepunt bij crises

De millenniumwisseling, de Europese kampioenschappen voetbal, wateroverlast in de provincies, uitval van nutsvoorzieningen en de gijzeling in de Griekse ambassade, het zijn gebeurtenissen waarbij bestuur van rijk, provincie en gemeente, politie, brandweer en andere hulpverleningsdiensten in goed overleg de juiste maatregelen moeten nemen.

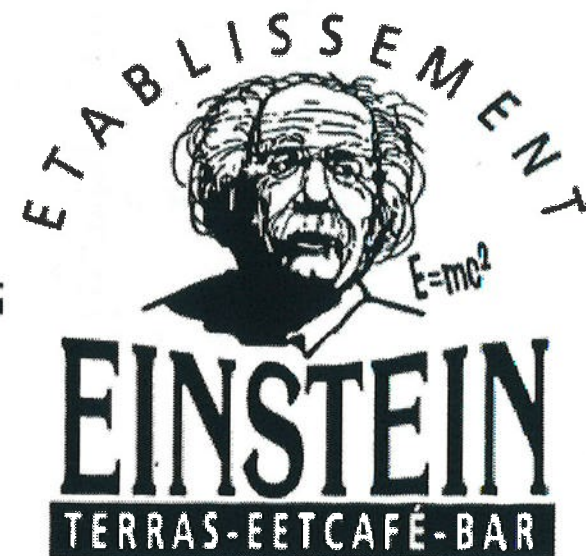
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is o.a. verantwoordelijk voor de afstemming van de orden veiligheidsmaatregelen op nationaal niveau. Het Nationaal Coördinatiecentrum (NCC), onderdeel van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, heeft bij de uitvoering van deze verantwoordelijkheid een centrale rol.

Het verzorgt de informatievoorziening tussen de verschillende bestuurslagen, adviseert hen over veiligheidsmaatregelen, en verleent zonodig faciliteiten voor een goed functioneren van ministers en ambtenaren als er een crisissituatie is en meerdere departementen zijn betrokken. De zorg voor de veiligheid van belangrijke buitenlandse bezoekers hoort daar ook bij.

Is voor een grootschalige gebeurtenis personeel en materieel in de provincie niet toereikend om de openbare orde en veiligheid te handhaven, dan coördineert het NCC de bijstandsverlening.

Het dagboek van Liesbeth Augustijn

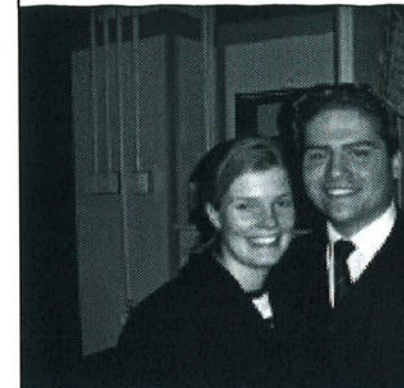

- 🕒 LUNCH - BORREL - DINER
 - 🕒 AFSTUDEERBORRELS EN RECEPTIES
 - 🕒 SMAKELIJKE DAGSCHOTELS
 - 🕒 REDELIJKE PRIJZEN
 - 🕒 UNIEKE LIGGING EN TERRAS
 - 🕒 FREE CARDS
 - 🕒 LEESTAFEL MET ACTUELE LEESMAP
 - 🕒 VLOTTE BEDIENING
- DAGELIJKS GEOPEND VANAF 10.30 UUR
NIEUWE RIJN 19 - TELEFOON 071-512 53 70

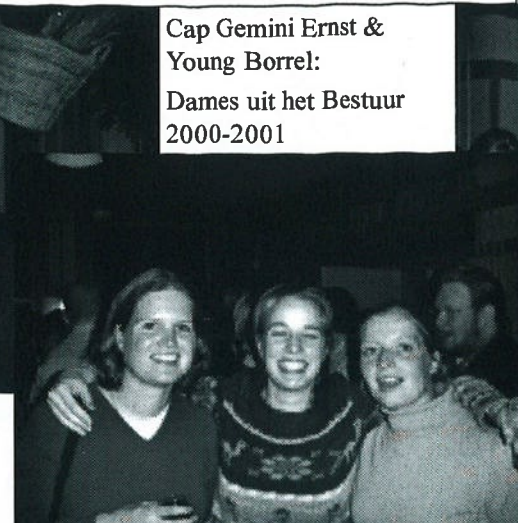
**Afstudeer-
en promotieborrels**

TOT ZIENS. TOT EINSTEIN

Algemeen

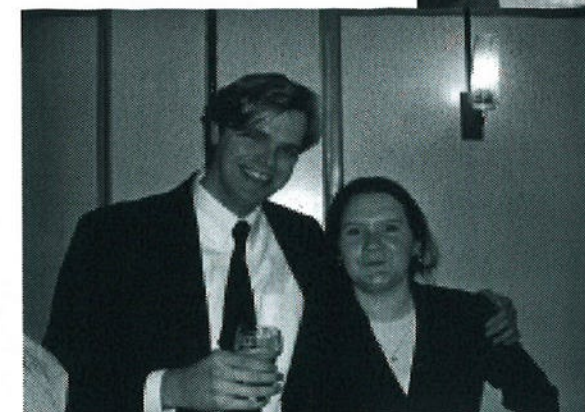
Cap Gemini Ernst & Young Borrel:
RvD en Ine Koevoet.

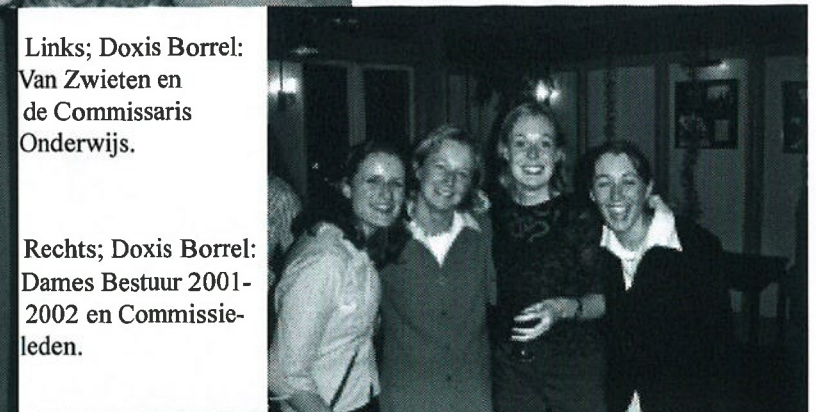
Cap Gemini Ernst & Young Borrel:
Dames uit het Bestuur
2000-2001

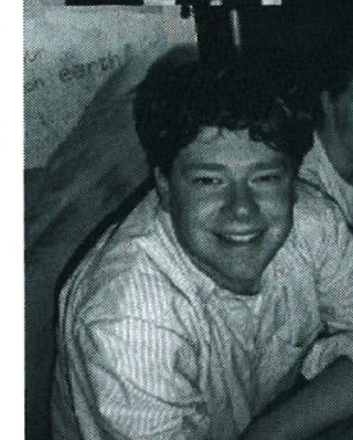
Cap Gemini Ernst & Young Borrel:
Dames uit het Bestuur 2001-2002
en Victor Dobbe, B.I.L.-pedel.

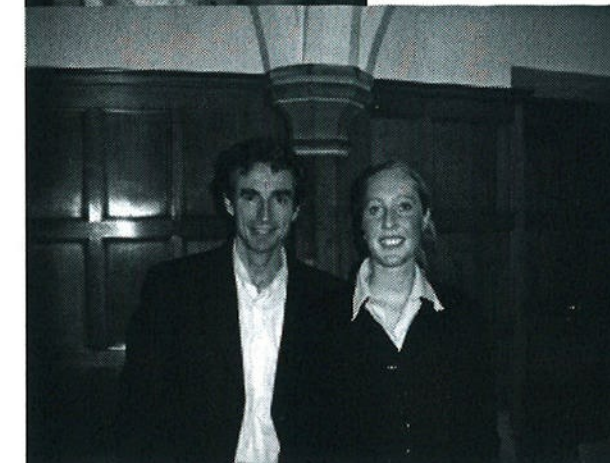
Links; Doxis Borrel:
Van Zwieten en
de Commissaris
Onderwijs.

Rechts; Doxis Borrel:
Dames Bestuur 2001-
2002 en Commissie-
leden.

Links; SnowWorld:
Oud B.I.L.-bestuurder
Maarten Hoogstad in
de Après-Ski Hut.

Rechts; SnowWorld:
De B.I.L.-Ski-Equipe.

Lezing Paul Rosenmöller: Commissaris Activiteiten en...

	leden	niet-leden
Propedeuse		
Rosenthal – Openbaar Bestuur	€ 3,65	€ 7,25
Bestuurlijke Kaart	€ 2,25	€ 4,55
Van den Berg – Inleiding Staatskunde	€ 3,85	€ 7,70
Cliteur – Inleiding Recht	€ 3,20	€ 6,35
Stone – Policy Paradox	€ 0,90	€ 1,80
Healey – Methoden en Technieken 2	€ 1,00	€ 2,05
Robbins – Organization Theory	€ 3,40	€ 6,80
Van Hoof - Sociologie en de moderne....	€ 3,40	€ 6,80
Doctoraal 1		
Stone – Policy Paradox	€ 0,90	€ 1,80
Politieke Theorieën – Machiavelli / Plato	€ 1,60	€ 3,20
Lammers – Organisaties vergelijkenderwijs	€ 2,25	€ 4,55
Openbare Financiën	€ 2,05	€ 4,10
Doctoraal 2		
Hollis	€ 2,70	€ 5,45
Van Braam	€ 1,60	€ 3,20
Stone – Policy Paradox	€ 0,90	€ 1,80
Bekke, Perry, Toonen	€ 1,35	€ 2,70
Page – Political authority	€ 1,15	€ 2,25
Avondopleiding		
Eerste jaar		
Rosenthal – Openbaar Bestuur	€ 3,65	€ 7,25
Bestuurlijke Kaart	€ 2,25	€ 4,55
Neuman – Social Research Methods	€ 4,55	€ 9,10
Politieke Theorieën	€ 2,25	€ 4,55
Lammers – Organisaties vergelijkenderwijs	€ 2,25	€ 4,55
Stone – Policy Paradox	€ 0,90	€ 1,80
Tweede jaar		
Bekke, Perry, Toonen	€ 1,35	€ 2,70

Berenschot

Adviseur en gesprekspartner
van bestuurders en managers in de
publieke sector

Onze adviezen hebben impact,
wij werken zij aan zij met de klant,
onze benadering is interdisciplinair
en innovatief

In maart 2002 verschijnt de Berenschot Trendstudie Openbaar Bestuur

Kijk op onze website

Berenschot

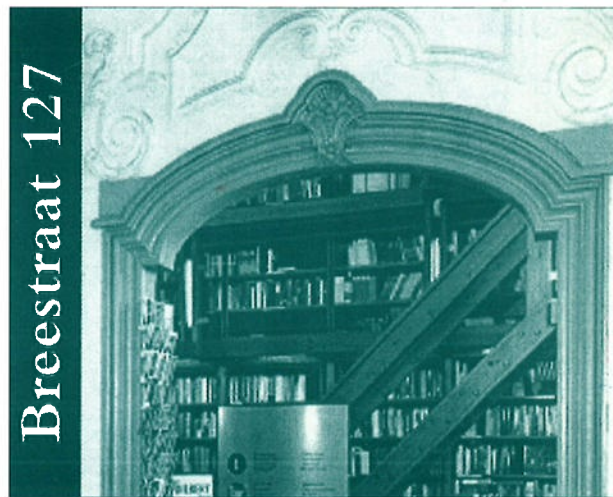
Berenschot Groep B.V., Postbus 8039, 3503 RA Utrecht.
Tel. (030) 2 916 916, fax (030) 2 916 861, www.berenschot.com

Consulting Group

Studeren in Leiden?

Daar kun je ons
wel bij gebruiken!

Kooyker Ginsberg*)

) *Meer dan 100.000 boeken in voorraad...

Breestraat 93 & 127 / Leiden Tel. (071)5160500